

Celovška, kaj bo s tabo ?

Prihodnost Celovške ceste, kot jo vidijo prebivalci Stare Šiške



Celovška, kaj bo s tabo ?

Prihodnost Celovške ceste, kot jo vidijo prebivalci Stare Šiške

Celovška, kaj bo s tabo?:

Prihodnost Celovške ceste, kot jo vidijo prebivalci Stare Šiške

Izdal in založil: Inštitut za politike prostora,

Tržaška 2, SI-1000 Ljubljana,

www.ipop.si

Avtorji: Paz!Park, skupina krajinskih arhitektov in urbanistov

(Mojca Balant, Luka Javornik, Urška Kranjc, Klara Sulič, Maša Šorn)

Urednika: Marko Peterlin in Aidan Cerar

Oblikovanje: Novi kolektivizem

Tisk: Trajanus d.o.o.

Ljubljana, julij 2010

Copyright © IPoP 2010



Inštitut za politike prostora (IPoP) deluje kot neodvisna raziskovalna organizacija ter kot nevladna organizacija na področju prostora. Pri svojem delovanju si prizadeva v čim večji meri vključevati tudi druge strokovne organizacije in lokalne pobude. Na ta način se po eni strani od spodaj, iz prakse, oblikuje mreža komplementarnih organizacij na področju prostora, po drugi strani pa se oblikuje tudi skupno razumevanje problemov, ciljev delovanja in potrebnih aktivnosti, ki bo omogočilo bolj učinkovito urejanje prostora v prihodnje. Splet: www.ipop.si



Društvo za urbano okolje - DUO - Odbor za lepšo Staro Šiško je lokalna pobuda, ki se je ob nastanku, leta 2006, preoblikovala tudi v društvo z naslednjimi cilji: (1) prizadevanje za ohranjanje kvalitete kraja (zagotavljanje zelenih površin, varnih šolskih poti), kulture bivanja in dela v Spodnji Šiški, (2) druženje krajanov Spodnje Šiške in somišljenikov, (3) prizadevanje za boljšo kakovost bivalnega okolja, v smislu funkcionalnosti, estetike, varnosti itd., (4) sodelovanje pri pripravi tehničnih rešitev pri infrastrukturnih ureditvah na območju Spodnje Šiške. Splet: www.stara-siska.si



PAZIPARK je skupina krajinskih arhitektov in urbanistov, ki si prizadeva opozoriti na pomembnost urejenosti odprtega prostora. Člani skupine so dejavni na več področjih, kot so načrtovanje in urejanje odprtega prostora, urbanizem ter prostorsko planiranje. V skupino jih povezuje namen, da pri svojem delu spodbujajo uporabnike odprtega prostora, da razmišljajo o pomenu prostora v vsakdanjem življenju in da pri urejanju prostora sodelujejo s stroko.



Namen projekta Mreža za prostor je okrepiti vlogo neodvisnih organizacij pri prostorskem in urbanem razvoju skozi povezovanje komplementarnih nevladnih organizacij, katerih delovanje se prekriva na področju prostorskih in urbanih politik. Glavni neposredni uporabniki projekta Mreža za prostor so strokovne NVO na področju prostora ter lokalne pobude - organizirane skupine lokalnih prebivalcev posameznih območij, ki si prizadevajo za izboljšanje svojega vsakdanjega življenjskega okolja.

Projekt delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov, razvojne prioritete Institucionalna in administrativna usposobljenost, prednostne usmeritve Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij, civilnega in socialnega dialoga.



Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

1.

Problem, ki ga naslavlja delavnica

Sporen koncept predvidene regeneracije in reurbanizacije zgodovinskega območja Stare Šiške (območje med Celovško cesto in gorenjsko železnico, od Ruske ulice do Drenikove, vključno z Celovško in Pivovarno Union).

Sporno:

- širitev Celovške ceste med Drenikovo in Rusko v šestpasovnico (povečanje prometa v mestnih središčih je v nasprotju s smernicami, ki se nanašajo na preprečevanje povečanja hrupa in onesnaževanja),
- opuščanje sistema karejev po vzorcu takoimenovanih Ilirskih blokov,
- neupoštevanje gradbene linije, ki je na tem območju bila določena še v času Avstro-Ogrske,
- previsok faktor zazidanosti.

2.

Namen in cilj delavnice

Redefiniranje koncepta prenove:

- analiza obstoječega in načrtovanega,
- predlogi zaželenega koncepta,
- posebni poudarki na regeneraciji Celovške ceste kot trgovske ulice in lokalnega središča, načrtovanju spremljajoče infrastrukture (vrtci, parkiranje, javni promet), odprtih in polodprtih javnih površin, oblikovanju in ohranjanju trgov in ulic, kvaliteti načrtovanih zelenih površin (in ne le kvantiteti zelenic, določenih po predpisih).

3.

Pričakovani rezultati

Izdelava predloga in strokovno podprte študije, ki bi jo lahko predstavili na Mestni občini Ljubljana. Študija naj bi poudarila:

- zgodovinsko in prostorsko celovitost Stare Šiške kot območja, ki je bilo urbanizirano že v 19. stoletju,

- bližino mestnega središča in s tem njegovega nadaljevanja,
- vpliv Tivolija, Rožnika in Šišenskega hriba na oblikovanje in potek Celovške ceste (zoženje),
- nujnost upočasnitve osebne prometa in izboljšanje javnega prometa,
- načrtovanje infrastrukture, ki bo zadovoljevala tako potrebe lokalnega prebivalstva kot tudi obiskovalcev,
- preprečevanje ponavljanja napak iz preteklosti in poudarjanje dobrih praks.

4.

Opis Društva za urbano okolje - DUO - Odbora za lepšo Staro Šiško

Ustanovitev društva sega v leto 2006, ko smo se na območju Stare Šiške odzvali na hitro stanovanjsko gradnjo pri nas. Društvo vodi 7-članski upravni odbor, ki se sestaja enkrat mesečno. Sestanki so odprti za javnost in ostale člane. Po ustanovnem aktu društva so namen delovanja in cilji predvsem:

- prizadevanja za boljšo kakovost bivalnega okolja, v smislu funkcionalnosti, estetike, varnosti itd.,
- sodelovanje pri pripravi tehničnih rešitev pri infrastrukturnih ureditvah na območju Spodnje Šiške,
- prizadevanje za ohranjanje kvalitete kraja (zagotavljanje zelenih površin, varnih šolskih poti), kulture bivanja in dela v Spodnji Šiški,
- druženje krajanov Spodnje Šiške in somišljenikov.

Do sedaj smo bili uspešni pri manjših aktivnostih, ki pa niso zanemarljive, saj povezujejo krajanje. Izvedli smo že več čistilnih akcij v spomladanskem obdobju, urejali smo pritožbe krajanov glede prometa, nepravilnosti pri izvajanju gradenj, imeli določene predstavitve za krajanje, kamor smo vabili predstavnike Mestne občine Ljubljana, Četrtna skupnosti Šiška, opravili več sestankov na raznih organih, povezanih s prostorskim načrtovanjem in se aktivno udeležili različnih javnih razgrnitev v zvezi z občinskimi podrobnimi prostorskimi načrti v naši okolici ter v zvezi s strateškim in izvedbenim prostorskim načrtom Mestne občine Ljubljana. Vključeni smo tudi v projekt Podpora lokalnim iniciativam (PoLok).

Predsednik Blaž Pišek, Ljubljana, 9.10.2009

Kazalo

- 7 Uvod in ozadje publikacije
- 9 Analiza prostora z vidika izpostavljene problematike
- 24 Delavnica Celovška, kaj bo s tabo?
- 30 Idejni predlogi reševanja izpostavljenih problematik
- 52 Zaključki
- 53 Viri in literatura

CELOVŠKA, KAJ BO S TABO?

PRIHODNOST CELOVŠKE CESTE KOT JO VIDIJO PREBIVALCI STARE ŠIŠKE

VABLJENI!

Podoba Ljubljanskih mestnih vpadnic se spreminja. Tudi načrtovanje ureditev ob Celovški že poteka. ZDAJ je čas, da se sosedje in vsakodnevni uporabniki tega prostora vključimo v proces priprave načrtov in na ta način vplivamo na rešitve. Priložnost za vključitev bo delavnica za laično in strokovno javnost. Rezultat delavnice bo prispevek prebivalcev k načrtovanju bodoče podobe Celovške.

Delavnica na temo razvoja Celovške od Drenikove do Tivolija bo v sredo, 20.01.2010 od 17.00 do 20.00 v OŠ Spodnja Šiška, na Gasilski 17 v Ljubljani.

delavnico organizirajo **IPoP, DUO** in **PAZ!PARK**
prijave in informacije **T** +386 (0)590 63 682 **E** aidan.cerar@ipop.si

Podoba ljubljanskih mestnih vpadnic se spreminja in tudi načrtovanje ureditev ob Celovški že poteka. Društvo za urbano okolje – Odbor za lepšo Staro Šiško (v nadaljevanju DUO) je zato dalo pobudo, da se v proces priprave načrtov vključijo tudi sosedje in vsakodnevni uporabniki tega prostora in na ta način poskusijo prispevati svoj pogled na probleme in možne rešitve.

Obstoječe težave ter pričakovane probleme načrtovanih posegov v prostor vzdolž Celovške ceste namreč v svojem vsakdanjem življenju najbolj podrobno občuti prav lokalno prebivalstvo. Aktualne težave in čas priprave prostorskih aktov za mesto Ljubljana so bili povod, da so prebivalci prevzeli pobudo za organizacijo delavnice in spremne študije, ki bi v sodelovanju z aktivnimi uporabniki Celovške in s stroko dala konstruktivne predloge k reševanju zdajšnjih in prihodnjih problemov urejanja Celovške ceste.

V sredo, 20. 1. 2010, je zato na osnovni šoli v Stari Šiški potekala urbanistična delavnica z naslovom Celovška, kaj bo s tabo?. Delavnico je organiziral Inštitut za politike prostora (v nadaljevanju IPoP) v sodelovanju z DUO, pripravila in izvedla pa jo je skupina krajinskih arhitektov in urbanistov Paz!Park. Namen delavnice je bil opozoriti na problematiko urejanja Celovške ceste med križišči z Drenikovo in s Tivolsko cesto, predvsem v smislu izboljšanja uličnega prostora. Okvir za delavnico je ponudil projekt Mreža za prostor, ki ga delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada. Projekt izvaja IPoP, v njem pa kot član mreže sodeluje tudi DUO.

DUO se je v prizadevanju za izboljšanje urbanega okolja na območju Stare Šiške večkrat odzvalo na predlagane osnutke novih prostorskih aktov Mestne občine Ljubljana. V prizadevanju za izboljšanje prostorske in prometne situacije,

prostorski plan predlaga širitev mestnih vpadnic, med drugimi tudi Celovške. Tak načrt napoveduje velike spremembe v prostoru in organizirano lokalno prebivalstvo je na tem območju lahko vzor za sodelovanje uporabnikov pri urejanju prostora.

Pri vseh posegih v prostor je ključnega pomena, da je v proces zasnove in implementacije projektov vključeno tudi lokalno prebivalstvo. S sodelovanjem bodočih uporabnikov prostora se zagotovi upoštevanje njihovih interesov, saj so ravno prebivalci tisti, ki bodo najbolj občutili spremembe v primeru prenove in se bodo z njimi lahko poistovetili ali pa jih že v osnovi zavrnil. Tako je lokalno prebivalstvo ključen faktor pri uspešnosti in preživetju projekta (Čelik, 2007).

Problemska izhodišča DUO

Pobudo in problemska izhodišča za delavnico je postavilo društvo za urbano okolje - odbor za lepšo Staro šiško. Odbor, s takratnim predsednikom Blažem Piškom na čelu, je v pobudi za delavnico izpostavil več področij prostorskih problematik, ki naj bi se obravnave v obliki interaktivnega dialoga med lokalnim prebivalstvom, stroko in ostalimi deležniki.

Koncept predvidene regeneracije zgodovinskega območja Stare Šiške (območje med Celovško cesto in Gorenjsko železnico, od Ruske ulice do Drenikove, vključno s Celovško in Pivovarno Union) je označil kot sporen, predvsem zaradi (Pišek, 2009) širitve Celovške ceste (povečanje prometa v mestnih središčih je v nasprotju s smernicami, ki se nanašajo na preprečevanje povečanja hrupa in onesnaževanja), opuščanja sistema karejev po vzorcu Ilirskih blokov, neupoštevanje gradbene linije, določene še v času Avstro-Ogrske ter zaradi previsokega faktorja izrabe zemljišč.

DUO je tako pozval k redefiniciji koncepta prenove ter oblikovanja novih predlogov koncepta regeneracije Celovške ceste kot trgovske ulice in lokalnega središča. Poseben poudarek naj bi namenili potrebam lokalnega prebivalstva, načrtovanju spremljajoče infrastrukture, odprtih in polodprtih javnih površin, oblikovanju in ohranjanju trgov in ulic ter kvaliteti načrtovanih zelenih površin – ne le količini zelenic, določenih po predpisih (Pišek, 2009). Pričakovani rezultati delavnice naj bi tako čitljivo zrcalili vidike in želje lokalnega prebivalstva ter mnenje stroke glede zgodovinske in prostorske celovitosti Stare Šiške.

Metodologija delavnice

Glede na pričakovano udeležbo in na izpostavljeno problematiko, ki jo je delavnica nameravala odpreti z lokalnim prebivalstvom, je bila pripravljena metodologija izvedbe delavnice.

Po vsebinski plati je delavnica služila vključitvi želja in vizije lokalne skupnosti v prikaz značaja javnega prostora ob Celovški cesti, ki se lahko uresniči v prihodnosti. Vsebinska izhodišča so slonela na problematiki, ki jo je izpostavilo društvo (DUO) in podrobnih prostorskih analizah, pripravljenih pred delavnico.

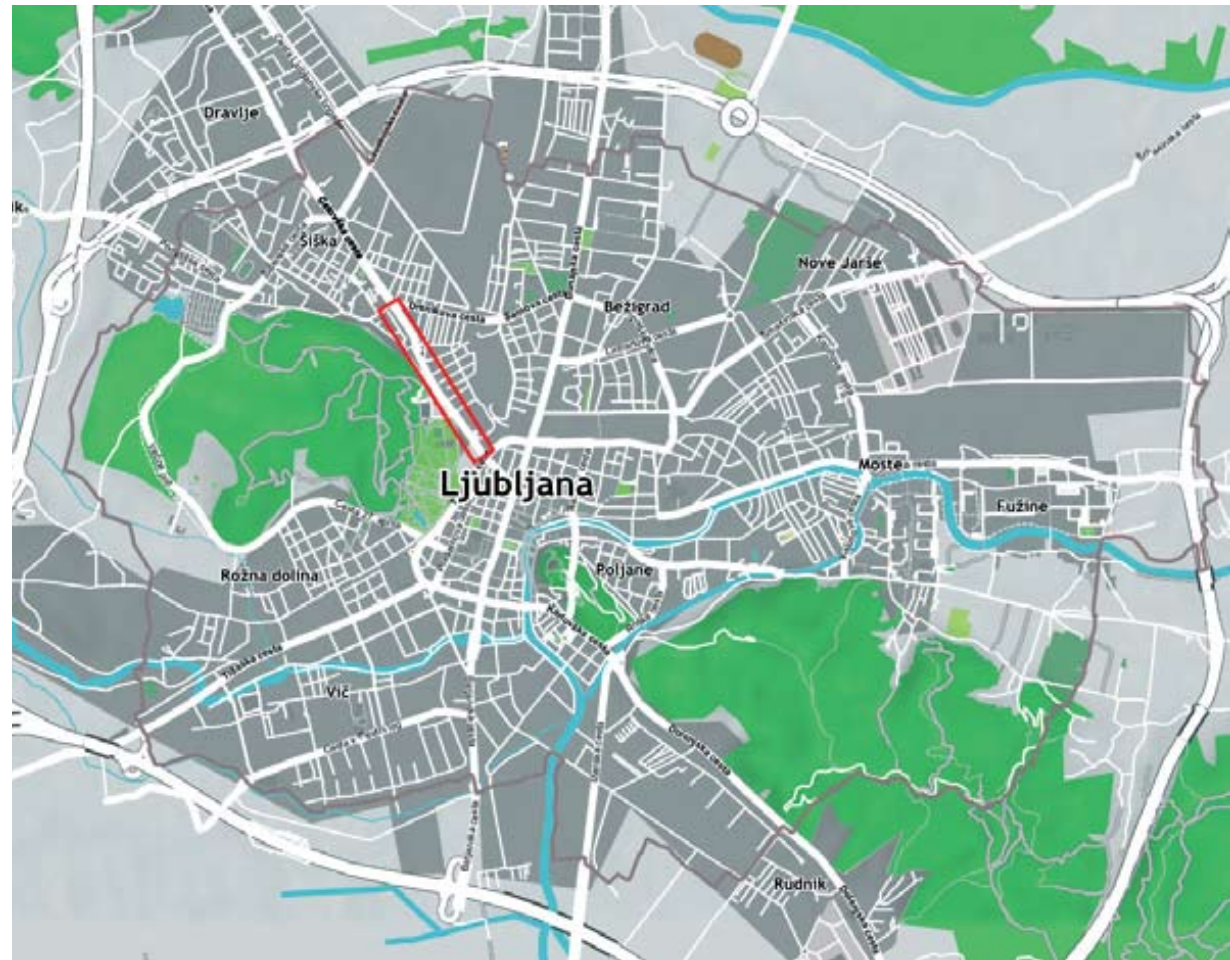
Praktična izvedba delavnice je bila zasnovana na podlagi preizkušenih metod (Ögut, 2010; Roger Evans, 2007) in prilagojena specifični problematiki, pričakovanemu številu udeležencev ter dostopnim sredstvom in času. Prvi del delavnice je bil posvečen osnovnim pojmom in problematiki v obliki izhodišč za delo v skupinah: kratki analizi prostora je sledila predstavitev nekaterih vidikov urejanja prostora za pešce in kolesarje, na kratko pa je bil predstavljen predlog ureditve tega dela Celovške v takrat že drugič razgrnjenem novem prostorskem planu. V nadaljevanju so k delu pristopili vsi udeleženci delavnice, ki so se razdelili v pet skupin. Posamezne skupine so skozi pogovor ob kartografskih podlogah oblikovale nekatere predloge za izboljšanje stanja in tako na bolj ali manj neposreden način komentirale tudi v planu predlagano širitev Celovške ceste. Dogodek se je zaključil s predstavitvijo ključnih ugotovitev posameznih skupin in skupinsko razpravo. Lokalni prebivalci so tako dobili priložnost opozoriti na različne probleme, nekatere tudi neznane stroki in politikiki, ter ponuditi lastne konstruktivne predloge, kako se nekaterim od teh problemov izogniti.

Celovška je ena izmed sedmih obstoječih Ljubljanskih mestnih vpadnic. Med vsemi je najdaljša – od mesta navzven se izteče v regionalno cesto, ki pelje proti Kranju, od mesta navznoter pa se v križišču s Tivolsko cesto nadaljuje v Gosposvetsko ulico. V kontekstu celotnega mesta Celovška akumulira enega najbolj gosto poseljenih delov mesta. Med drugim Celovška cesta predstavlja enega od Ljubljanskih poselitvenih krakov, os, po kateri danes poteka glavna motoriziranega prometa, hkrati pa občestni deli vpadnice tvorijo z raznolikim programom in večjimi količinami prebivalcev v zaledju zanimiv javni prostor. Koncentracija programov, uporabnikov, rab, posebej prometa vseh vrst, smeri in hitrosti povzroča različne prostorske in druge probleme.

Zgodovinski razvoj Celovške – potek glavne vpadnice v mesto

Šiška je bila vse do začetka 20. stoletja samostojno naselje in občina na obrobju mesta Ljubljana. Tu so veljala posebna pravila in davčni sistem, kar je pripomoglo k dobremu gospodarskemu razvoju. Jedro naselja se ni razvilo vzdolž glavne ceste, ki je vodila iz Celovca v Ljubljano, ampak ob eni izmed prečnih ulic, nasproti cerkve (danes Stara cerkev). Mesto se je do tu razširilo v začetku 20. stoletja, k Mestni občini Ljubljana pa je bila Šiška priključena leta 1914. Največja rast prebivalcev je bila zabeležena po drugi svetovni vojni, ko so v Šiški zrasle številne stanovanjske soseske.

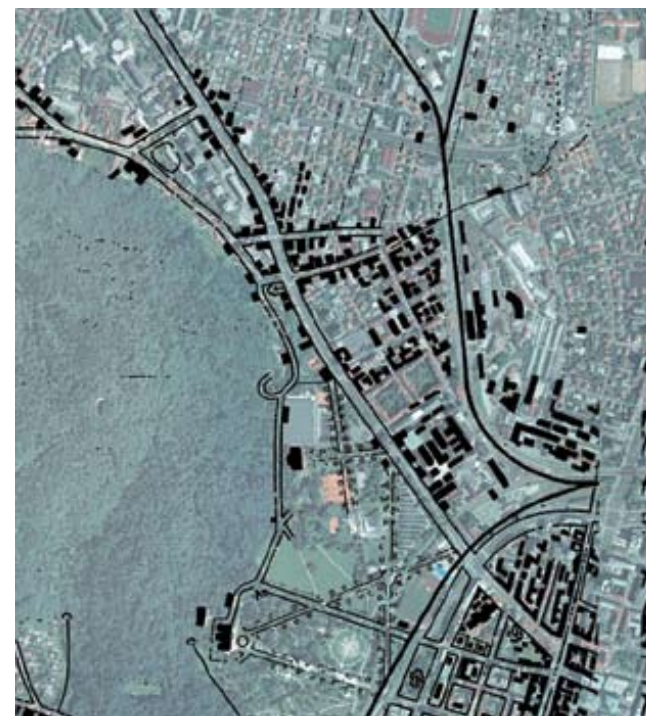
Celovška cesta je danes predvsem cesta, namenjena in urejena za prehajanje motoriziranega prometa. Prav promet pa povzroča veliko težav tako ostalim uporabnikom – pešcem in stanujočim v neposredni bližini Celovške – kot pri urejanju in delovanju področja Celovške. Cilj urejanja Celovške v prihodnosti je uskladiti potrebe z ureditvami tako, da postane cesta prijetnejša in bolj uporabna za čim širši krog uporabnikov.



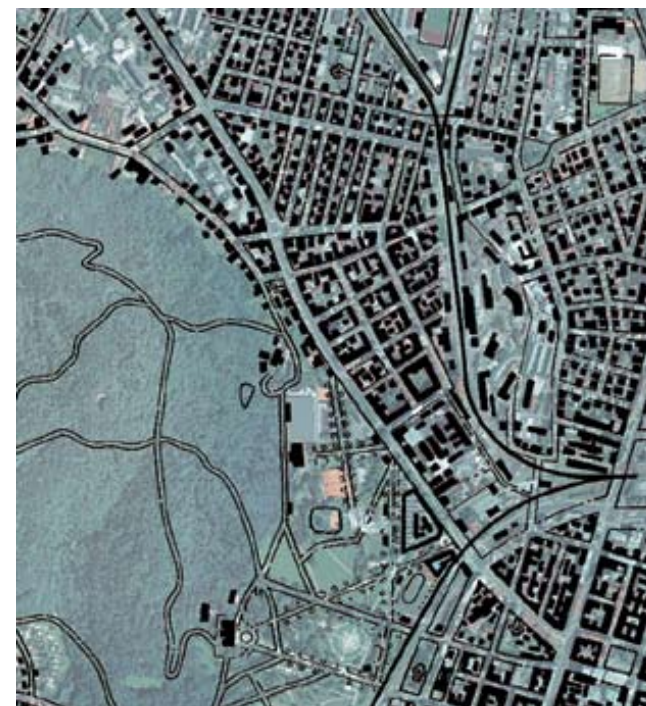
Med križiščem z Drenikovo in Tivolsko poteka Celovška cesta čez območje Stare Šiške, območje, ki se je iz samostojne vasi postopoma razvilo v del mesta, umeščen zaviljivo tik ob ožje središče in tik ob največjo mestno zeleno, parkovno urejeno površino. Geneza tega dela mesta oz. zgodovina je še vedno dobro čitljiva. Kaže se v morfologiji grajenega in odprtega prostora. Razvoj mesta je mogoče brati v neenotnih gabaritih in tipologiji objektov ob Celovški cesti.

Prikaz območja Celovške med križišči z Drenikovo in Tivolsko

Levo – Šiška je bila do konca 19. stoletja samostojno naselje.
Desno – leto 1918: Šiška je že del mesta Ljubljana, a je vaško jedro še dobro vidno.



Levo – leto 1930: opazna je hitra rast mesta, Stara Šiška postane del strnjjenega urbanega tkiva.
Desno – leto 1941: pričetek izgradnje večjih stanovanjskih stavb (kareji na Ruski ulici).



Širina pločnika se vzdolž Celovške spreminja, ponekod med cesto in objekti ne omogoča nemotene in varne hoje. Ulični prostor je ponekod prazen in je videti zapuščen, drugod je poln parkiranih avtomobilov ali objektov. Ob ta del Celovške je umeščenih tudi nekaj objektov, ki imajo širši krog uporabnikov in služijo potrebam celotnega mesta. Tak je predvsem park Tivoli z dvorano in Rožnikom. V času prireditev – koncertov, tekem, je problematično močno povečanje prometa in veliko pomanjkanje parkirišč.

Ključna spoznanja na podlagi prostorskih analiz

1 Neenotna podoba

Gradbena linija objektov ob Celovški ne tvori enotne, v celoto povezane poteze. Tudi višinski gabariti in velikosti ter tipologija objektov ne sledijo nobenemu načrtovalskemu izhodišču. Posledica stihijske gradnje je tako popolna neenotnost v oblikovanju stavbnih volumnov in fasad. Na dolžini približno 1 km se druga ob drugi zvrstijo manjše stanovanjske hiše, nekatere zapuščene ali spremenjene v poslovne objekte, veliki večstanovanjski objekti z več vhodi, visoke poslovne stavbe, stolpnice, cerkev in tudi paviljonski objekti različnih velikosti. Neenotnost se ne kaže samo v raznolikih gabaritih temveč tudi v raznoliki tipologiji, ki ne prispeva k vtisu o urejenosti ali k identiteti območja.

2 Zelene površine

Zelene površine in večje poteze vegetacije sestavljajo predvsem stiki Celovške z zelenimi površinami Tivolija in Rožnika, nekaj pa jih je urejenih samo kot členitve programske različnih območij, na primer drevored med pločnikom in parkiriščem. Predvsem zeleni žepi na zahodni strani Celovške so lahko potencial za različne programske ambicioznejše prostore. Zelene površine ne izpolnjujejo funkcij manjših žepnih parkov s počivališči.

3 Parkiranje ob Celovški in promet

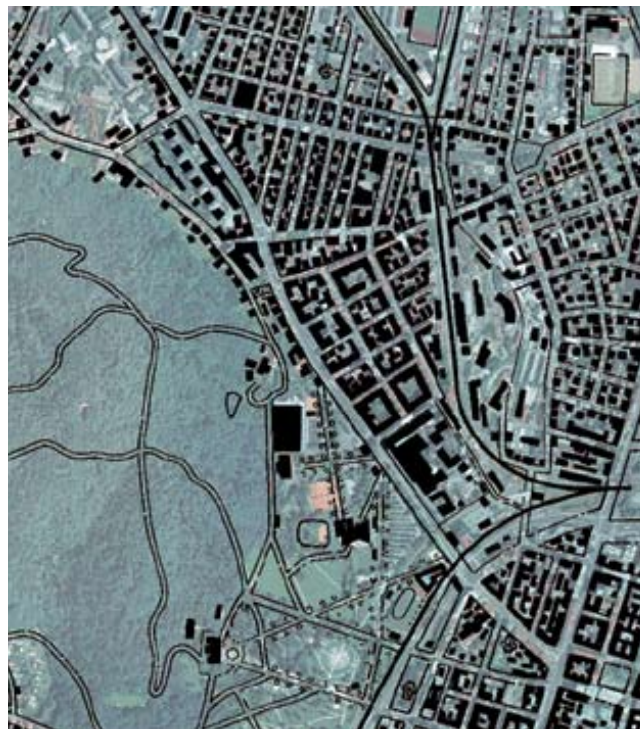
Promet na Celovški cesti je gost in hiter. Poveča se posebej ob prometnih konicah, na tem delu Celovške pa tudi ob prireditvah v dvorani Tivoli. Največje parkirišče ob Celovški je ob parku Tivoli. Nekaj parkirnih prostorov je tudi ob večjih blokkih. Vzdolž zahodne strani celovške je več uvo-zov na parkirišča, tudi na zasebna. Pločnik ob Celovški je pogosto zaparkiran.

4 Morfologija grajenega tkiva

Morfologija pozidave vzdolž Celovške je tipološko, višinsko in arhitekturno izrazito heterogena. Morda tudi zato nima značaja mestne vpadnice, je pa ta raznovrstnost lahko tudi potencial.

Vzdolž Celovške lahko razberemo 5 različnih morfologij grajenega tkiva:

- Prvi tip je drobna, točkovna, razpršena struktura eno ali dvonadstropnih objektov, ki deluje organsko. Gre za ostanek »vasi Šiška«.



Šiška danes, gostota poselitve ca. 45 prebivalcev na hektar (podatek s konca leta 2004).

- Drugi tip je točkovna, vzdolž ulic organizirana zazidava starih meščanskih »vil«, ki se je razvila severno od starega vaškega jedra.
- Tretji tip je karejska pozidava ob Pivovarni Union.
- Četrty tip je blokovna, funkcionalistična zazidava vzdolž Celovške. Monotona, preprosta, velikega merila.
- Peti tip je postmoderna blokovna pozidava z več tlorisne členitve, ki na ta način vnaša dinamiko in skuša komunicirati z nekdanjim vaškim značajem.

5 Programi

Programi so v večini javnih pritličij. Ugotovimo lahko, da so javna pritličja bolj kontinuirana na zahodni strani Celovške, na vzhodni strani je več praznih območij, kjer so bodisi izpraznjeni lokali, bodisi prazne parcele.

Sklenjena poteza brez programa je na vzhodni strani od Drenikove proti jugu, kar je lahko tudi eden od razlogov, da tržnica ne funkcionira tako, kot bi lahko. Prostor ob tržnici bi bilo potrebno dopolniti z drugimi trgovskimi in servisnimi dejavnostmi, tako bi lahko bolje zaživela.

6 Kulturna dediščina

V registru nepremične kulturne dediščine so na območju obdelave kot kulturna dediščina opredeljeni:

- Ilirski bloki, profana stavbna dediščina
Trinadstropni bloki v strnjenem zazidalnem sistemu v dveh velikih pravokotnih zazidalnih otokih oklepajo veliki skupni notranji dvorišči, v nasprotju s tradicionalno zazidavo niso razdeljeni na posamezne objekte. Zgrajeni so bili v 30. letih 20. stol. Bloki stojijo med Celovško cesto, Malgajevo ulico, Medvedovo cesto in Rusko ulico, severozahodno od pivovarne Union. Oba sklopa loči Jesenkova ulica.
- Območje Antičnega vodovoda pod Šišenskim hribom, območje arheološke dediščine
Nadaljevanje vodovoda od Kamne gorice do Emone. Na vznožju Šišenskega hriba in širšem območju Celovške ceste so bile odkrite tudi drobne antične grobne najdbe.
- Ljubljana - Pivovarna Union (skupina objektov), profana stavbna dediščina

Prvi objekti pivovarne so bili zgrajeni v letih med 1866/67 po načrtih arhitekta K. Tietza. Pozneje večkrat povečana in razširjena. Na prelomu 19. in 20. stol. največji tovarniški kompleks na Kranjskem. Pivovarniška ulica 2, 6, 8, Ruska ulica 2, 4, 6. Kompleks stoji med Celovško cesto in gorenjsko železniško progo v Spodnji Šiški.

- Hotel Bellevue, kulturni spomenik lokalnega pomena
Hotel z glasbenim paviljonom in obsežno razgledno teraso je 1909 zgradil A. Zajec. Fasado hotela in paviljon krasijo secesijski elementi (okenske obrobe, kovane ograje terase, balkonov in paviljona, kandelabri s svetilkami iz jedkanega stekla). Hotel stoji na severovzhodnem delu Šišenskega hriba nad Celovško cesto.

- Cerkev sv. Jerneja v Šiški, kulturni spomenik državnega pomena

Ena najstarejših cerkva v Ljubljani (prva omemba 1370), z romanskim jedrom in baročno dozidavo. Sanirana je bila po načrtih arhitekta Plečnika, ko so bila preurejena vsa pročelja, dodan odprt hodnik in stopnišče s svetilnikom ter zasajeno drevje. Cerkev stoji med Celovško cesto in cesto Pod gozdom v Spodnji Šiški, ob vznožju Šišenskega hriba.

- Hiša Celovška 62, stavbna dediščina

Hiša pravokotnega tlorisa z začetka 20. stoletja. Fasada je oblikovana v preprostem secesijskem slogu. Glavna fasada ob Celovski cesti je osemosna.

- Spomenik Svobode v Tivoliju, memorialna dediščina
Bronast kip gole ženske (T. Kos, 1947) z dvignjeno desnico, v kateri drži oljčno vejico, stoji na nizkem kamnitem podstavku. Kip je bil razbit in ukraden pozimi 1995. Tivoli. Spomenik je stal ob vhodu v Športni park Stanka Bloudka. LRZVNKD hrani odlomljeno desno roko. Podstavek še stoji.

- Spomenik rudarja, memorialna dediščina
Na kamnitem podstavku stoji bronast kip rudarja (A. Kogovšek, 1948-1950) s kompresorjem na rami in svetilko v roki, ki je pred leti izginila. Stoji v parku na robu Tivolija ob Celovski cesti.

- Spominska plošča petim padlim v Šiški, memorialna dediščina
Bronasta plošča (1952) z reliefnim napisom je pritrjena na

hiši, kjer je na dvorišču med NOV delala ilegalna ključavničarska delavnica. Po izdaji so avgusta 1942 lastnika in delavce Italijani ustrelili. Celovška 50. Plošča je pritrjena na jugovzhodni fasadi stavbe ob vhodu na dvorišče.

- Spominska plošča Glavnemu poveljstvu NOV in POS, kulturni spomenik lokalnega pomena

Pravokotna kamnita plošča z vklesanim napisom in bronasto zvezdo nad njo (Plečnikova šola, 1953) je pritrjena na hiši, v kateri je bilo 22. 6. 1941 ustanovljeno Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet. Vodnikova 27. Plošča je pritrjena na vzhovni fasadi hiše.

- Park Tivoli, integralna dediščina

Mestni park Tivoli s Tivolskim in Cekinovim gradom, je bil oblikovan v času Ilirskih provinc in se je v zgodovini izgrajeval s pomembnejšimi parkovnimi zasnovami M. Fabianija, V. Heinica, J. Plečnika in B. Kobeta. Park Tivoli leži na zahodnem obrobju mestnega jedra Ljubljana, vzhodno pod Šišenskim hribom.

- Cekinov grad, kulturni spomenik državnega pomena

Na robu Tivolija stoji dvonadstropni poznobaročni dvorec s centralno vežo, dvojnimi stopniščem in veliko poslikano dvorano v nadstropju. Stavba je urejena in dozidana za muzej. Celovška 23. Na severnem robu parka Tivoli, ob Hali Tivoli, v spodnjem delu Šiške.

- Mestna četrt Spodnja Šiška, naselbinska kulturna dediščina

Predmestna četrt, regulirana na osnovi stare vaške parcelizacije v začetku 20. stol., pozidana pretežno z meščanskimi vilami z vrtovi iz različnih obdobj v značilnem zazidalnem sistemu vilskih četrti. Četrt leži severovzhodno od Šišenskega hriba, med Celovško cesto in železniško progo Ljubljana - Jesenice.

- Vaško jedro Šiška, naselbinska kulturna dediščina

Območje vaškega jedra ob ulici Milana Majcna.

- Hiša in gospodarsko poslopje Gasilska 3, profana stavbna dediščina

Nadstropna zidana hiša s kamnitim portalom v srednji osi. Streha je simetrična dvokapnica. V vogalu zidna niša z plastiko. Ob hiši pritlično gospodarsko poslopje v obliki črke L.

Gasilska cesta 3, Knezova ulica 2. Kompleks stoji v križišču Gasilske ceste in Knezove ulice, v Spodnji Šiški. Zadnja četrtina 19. stol.

- Hiša Gasilska 5, profana stavbna dediščina

Nadstropna zidana hiša. Polkrožni kamniti portal v srednji osi poudarjata dva pilastra. Okoli oken okviri iz ometa. Dvokapna streha. Gasilska cesta 5. Hiša stoji v križišču Gasilske ceste in Beljaške ulice, v Spodnji Šiški.

- Posestvo Oblak, profana stavbna dediščina

Posestvo z več objekti, razporejenimi v isti stavbni liniji: zidan paviljon, dvonadstropna hiša z začetka 19. stol. in gospodarsko poslopje. Terasasti vrt, urejen z vrtnoarhitekturnimi elementi. Vodnikova cesta 25. Posestvo stoji na delu severovzhodnega vznožja Šišenskega hriba.

(Viri: Register nepremične kulturne dediščine, 2010;

Javni informacijski sistem prostorskih podatkov Mestne občine Ljubljana, 2010; Javni vpogled v podatke o nepremičninah, 2010)

7 Degradirane površine

Vzdolž območja lahko identificiramo veliko praznih območij, tako programsko kot prostorsko. Veliko je vrzeli in degradiranih, neuporabljenih površin, ki služijo kot površine za reklamne panoje, stihijsko parkiranje ali neuporabljenji, slabo vzdrževani zeleni ostanki. Tudi nekateri objekti so prazni in nevzdrževani, ali pa se programsko ne odpirajo v javni (ulični) prostor.

Prostor je tako funkcionalno in doživljajsko osiromašen, hkrati pa mu daje velik potencial za razvoj. Premišljena zapolnitev teh vrzeli bodisi z novimi gradnjami bodisi s prenovami ali ureditvami odprtih prostorov, lahko nadgradi značaj Celovške v celovito območje z jasno identiteto.



CELOVŠKA V STARI ŠIŠKI

ANALIZE OBSTOJEČEGA PROSTORA

----- OBMOČJE OBDELAVE

100m





CELOVŠKA V STARI ŠIŠKI

ANALIZA PROGRAMOV V PRITLIČJU STAVB OB CELOVŠK

- CENTRALNE DEJAVNOSTI (VRTEC, ŠOLA, CERKEV...)
- CENTRALNE DEJAVNOSTI - BANKA, POŠTA
- TRGOVINA - SPLOŠNO
- TRGOVINA - SPECIALIZIRANA
- SÉRVISI
- GOSTINSKI PROGRAM
- X BREZ PROGRAMA V PRITLIČJU
- ◆ KIOSKI

100m

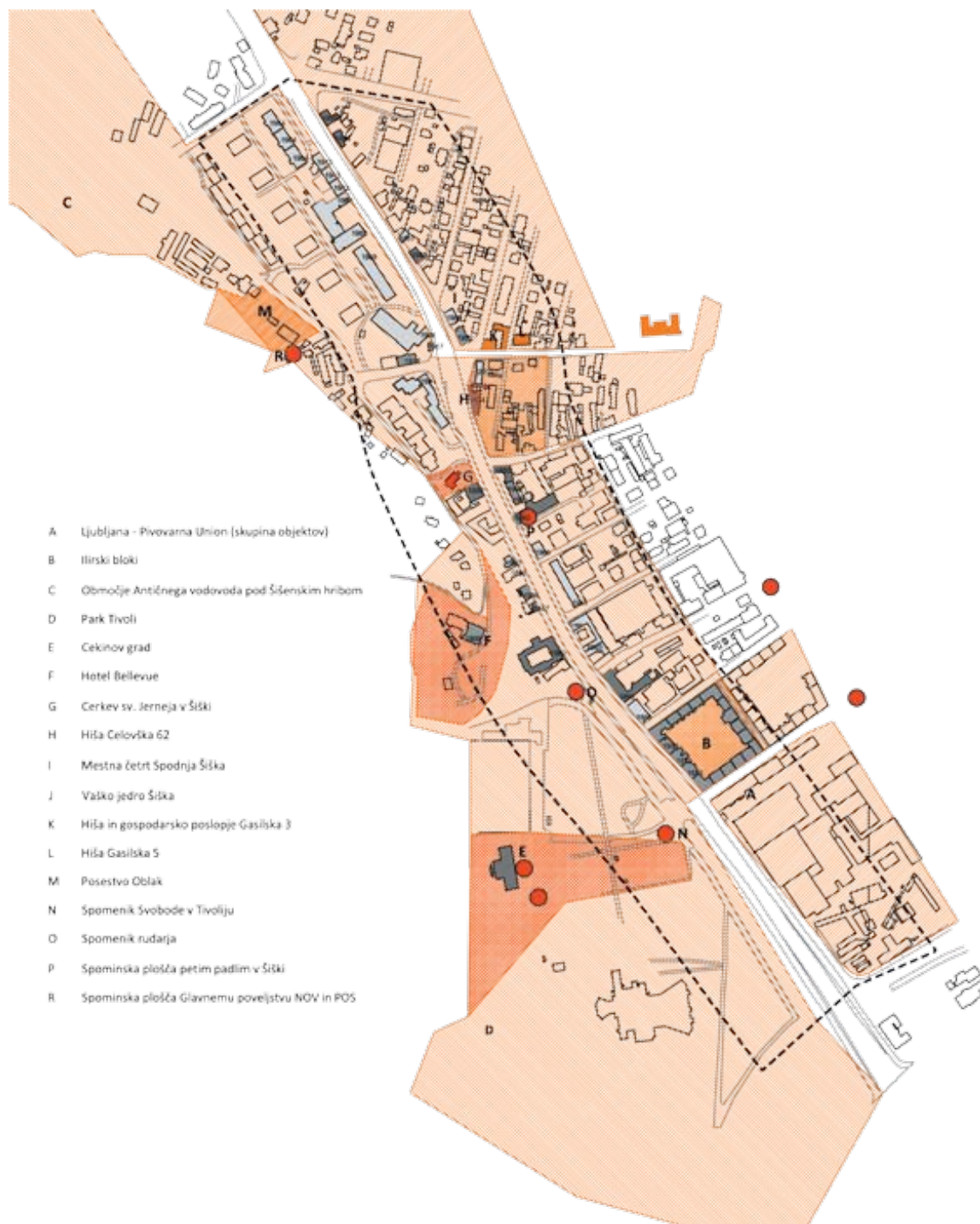


CELOVŠKA V STARI ŠIŠKI

ANALIZA KLJUČNIH ODPRTIH POVRŠIN



100m



- A Ljubljana - Pivovarna Union (skupina objektov)
- B Ilirski bloki
- C Območje Antičnega vodovoda pod Šišenskim hribom
- D Park Tivoli
- E Cekinov grad
- F Hotel Bellevue
- G Cerkev sv. Jerneja v Šiški
- H Hiša Celovška 62
- I Mestna četrt Spodnja Šiška
- J Vaško jedro Šiške
- K Hiša in gospodarsko poslopje Gasilske 3
- L Hiša Gasilske 5
- M Posestvo Oblak
- N Spomenik Svobode v Tivoliju
- O Spomenik rudarja
- P Spominska plošča petim padlim v Šiški
- R Spominska plošča Glavnemu poveljstvu NOV in POS

CELOVŠKA V STARI ŠIŠKI

ANALIZA STAROSTI HIŠ IN KULTURNE DEDIŠČINE

- HIŠE ZGRAJENE PRED 1900
- HIŠE ZGRAJENE MED 1900 in 1940
- HIŠE ZGRAJENE PO 1940

- KULTURNI SPOMENIK
- KULTURNA DEDIŠČINA

100m





CELOVŠKA V STARI ŠIŠKI

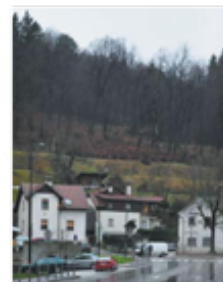
ZELENE POVRŠINE IN ODPRTI PROSTORI

- PARK, GOZD (javne odprte površine, vsem dostopne)
- ODPRTE POVRŠINE V ŠOLAH IN VRTCIH, LOKALIH (pretežno tlakovane)
- ODPRTE POVRŠINE V ŠOLAH IN VRTCIH, LOKALIH (pretežno zaraščene)
- SKUPNE STANOVANJSKE ODPRTE POVRŠINE (pretežno tlakovane)
- SKUPNE STANOVANJSKE ODPRTE POVRŠINE (zaraščene)
- VRTOVI
- DRUGE ZELENE POVRŠINE
- OTROŠKO IGRISČE
- ŠPORTNO IGRISČE

100m



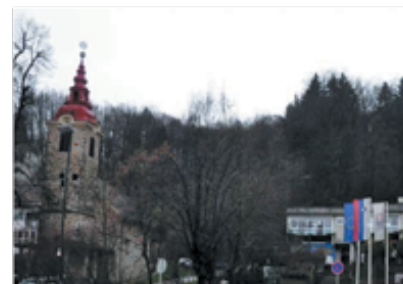




POGLED + Tivoli



POGLED + Aljaževa ulica (drevoored)



POGLED + Cerkev Sv. Jerneja ("Stara cerkev" v Rožnik)



POGLED + Plečnikova cerkev



POGLED + proti središču ljubljane in gradu

CELOVŠKA V STARI ŠIŠKI
GLAVNE VIZURE



CELOVŠKA V STARI ŠIŠKI

ANALIZA: GRAFITI, ZAPUŠČENE STAVBE, JUMBO PLAKAT

- GRAFITI
- × ZAPUŠČENE STAVBE
- JUMBO PLAKATI

100m





CELOVŠKA V STARI ŠIŠKI

ANALIZA MIRUJOČEGA PROMETA

- DOVOLJENO PARKIRANJE
- NEDOVOLJENO PARKIRANJE
- PARKIRANJE V ČASU DOGODKOV V HALI TIVOLI

100m



CELOVŠKA V STARI ŠIŠKI

ANALIZA PREHODNOSTI PROSTORA ZA PEŠCE

- NEVARNA ZOŽANJA PLOČNIKA
- OZNAČENI PREHODI ZA PEŠCE
- AVTOBUSNA POSTAJALIŠČA
- LINIJA KOLIČKOV KOT NEVARNA OVIRA
- MOČNE PEŠ NAVEZAVE BREZ PREHODA ČEZ CELOVŠKO
- POTENCIALNE PEŠ NAVEZAVE V TIVOLI

100m



Delavnica Celovška, kaj bo s tabo?

Razprava na delavnici se je v veliki meri nanašala na prometno ureditev, ki je po mnenju udeležencev neustrezna. Predvsem bi bilo treba urediti mirujoči promet, upočasniti oziroma zmanjšati promet na Celovški cesti in povečati vlogo pešca. V bodoči ureditvi si udeleženci delavnice želijo ustrežnejšo ulično opremo in več vegetacije, v kolikor to ne posega v obstoječo strukturo grajenega prostora. Na delavnici so bile poleg problematik izpostavljene tudi

nekatero kvalitete prostora, ki jih prepoznavajo lokalni prebivalci. Ena izmed njih je še vedno vaški značaj Celovške, kot na primer na območju ob cerkvi sv. Jerneja. Po mnenju udeležencev delavnice bi bilo z ustreznim načrtovanjem in upravljanjem obstoječo Celovško moč nadgraditi tako, da bi sodobne potrebe in z njimi povezani posegi upoštevali prepoznane zatečene kvalitete v prostoru.



Rezultati ankete: levo - najbolj pozitivna in kakovostno urejena območja in lokacije, desno - najbolj problematična območja in lokacije.

Rezultati ankete – spoznavni zemljevidi

Pred pričetkom delavnice je bila med sodelujočimi izvedena manjša anketa. Udeleženci so na pripravljeno podlago (ortofoto posnetek obravnavanega območja Stare Šiške) po svojem mnenju in glede na poznavanje prostora označili najbolj problematična območja in lokacije ter najbolj pozitivna in kakovostno urejena območja in lokacije. S tem se je sodelujoče spodbudilo k usmerjenemu problemskemu razmišljanju o obravnavanem prostoru, predhodna konkretizacija problemov in možnih rešitev pa je pripomogla k lažji izvedbi delavnice. Pokazalo se je, da rezultati ankete sovpadajo s predhodno opravljenimi analizami prostora ter z rezultati delavnice – območja s pozitivnim oziroma negativnim (problematičnim) karakterjem so bila prepoznana na enakih lokacijah.

Za najbolj negativna/problematična so bila izpostavljena območje Celovške med Frankopansko in Gasilsko, območje ob Tivoliju in Bellevueju ter širše območje tržnice.

Za najbolj pozitivne so bile prepoznane posamezne točkovne ureditve vzdolž celotnega poteka Celovške ceste, med njimi predvsem zelene površine in območja ob posebnih objektih (Stara cerkev, Ilirski bloki med Celovško, Rusko, Malgajevo in Medvedovo).

Delo v skupinah

Skupine so se glede na vprašanje o širitvi ali obstoječi cesti načeloma odločale za nadgraditev obstoječega stanja, vendar so ob podrobnejši razčlenitvi pogojev in stanja odkrile veliko pomanjkljivosti in prednosti obeh scenarijev (pomanjkanje prostora za ustrezno ureditev javnega prometa, načrtovanega tramvaja, kolesarskih poti in varnih peš koridorjev, vprašanje uresničljivosti ureditve drevoreda od Tivolija do Stare cerkve ob ohranitvi obstoječe širine ceste). V skupinah je prevladovala bojazen stanovalcev, da jim načrti s strani mestne občine niso bili dovolj dobro predstavljeni in si težko predstavljajo, kaj bodo novi planski posegi prinesli. Z vidika zmanjševanja motoriziranega prometa na

obravnavanem odseku Celovške ceste so predlogi vključevali omejitev hitrosti vožnje na 50km/h (zmanjšanje hrupnega onesnaženja ter izločitev tranzitnega tovornega prometa), uvajanje principa parkiraj in uporabi javni promet (to spada tudi k predlogom za celotno ureditev prometa v Ljubljani, na začetku vpadnic bi se po mnenju udeležencev morala urediti parkirišča). Trenutno najbolj pereč problem lokalnega mirujočega prometa, predvsem v času prireditev v bližnji okolici, predstavlja še večjo skrb ob planiranih novih investicijah, ki ne zagotavljajo dovolj parkirnih mest za nove stanovalce. Rešitev problema prebivalci vidijo v razpršenem urejanju ali z novimi garažnimi hišami.

Vloga pešca se je z uporabniškega vidika izkazala kot podrejena in ponekod ogrožena, kar so udeleženci podprli s naslednjimi primeri: neustrezno postavljena ulična oprema ovira pešce in ustvarja nevarne situacije; intervali semaforjev za pešce so prekratki; nekatere zožene pločnike je potrebno razširiti in prilagoditi frekvenci pešcev.

Kolesarji se na območju po mnenju udeležencev soočajo z nevarnimi situacijami v križiščih, kjer jim avtomobili prečkajo pot ob desnem zavijanju, v bližnjem stiku kolesarskih poti z avtobusnimi postajališči ter na območjih novo postavljenih količkov (predlog zamenjave z nadvišanimi robniki).

Količina in kakovost (predvsem vzdrževanje in opremljenost) obstoječih javnih odprtih in zelenih površin sta bili označeni kot nezadostni, predlogi so vključevali tako manjše ureditve, žepne parke in počivališča za različne starostne skupine uporabnikov, kot tudi ureditev centralnega lokalnega odprtega središča – ploščadi ob Celovski cesti med Žibertovo in Lepodvorsko ulico. Središče bi vključevalo elemente sodobne ureditve z elementi kot so drevesa v tlaku, urbana oprema, vodni motiv, ureditve za mlade in stare, stojala za kolesa, ter organiziranje lokalnih dejavnosti (npr. biološka tržnica en dan v tednu).

Predlagana je bila tudi lokacija v širšem vaškem jedru med ulico Milana Majcna in Gasilsko ulico, ki je dovolj velika za dve tržnici. Dolgoročno se je za to lokacijo potrebno dogovoriti z lastniki objektov in zemljišč.

Druga linija odprtih prostorov, zaščitena pred vplivi s Celovške, je bila označena kot primerna za ureditev lokalnih programov, vključno z obnovo in revitalizacijo starega vaškega jedra Stare Šiške, v katerega bi se vpeljalo ukrepe za umirjanje prometa, enkrat tedensko pa bi se organizirala tudi ulična tržnica. Za stalno lokacijo tržnice vidijo lokalni prebivalci potencial na območju med ulico Milana Majcna in Gasilsko ulico, to je v območju širšega starega vaškega jedra. Program, kakršen je lokalni center s tržnico in pripadajočimi programi se zdi primeren predvsem z vidika ohranjanja strukture pozidave, ki je prva na območju in

ima dobro ohranjen in čitljiv vaški značaj. Zeleni žepi pod Rožnikom so bili označeni kot velik potencial, primeren bodisi za manjše ureditve in ekološke stopne kamne ali za manjša lokalna parkirišča.

V kontekstu ponudbe in programa prebivalci pogrešajo trgovske lokale z vsakodnevnimi potrebščinami ter atraktivnejših izložb, ki bi soustvarjale ulični prostor. Gostinskih lokalov je dovolj. Želijo si oživitve lokalne tržnice, na obstoječi oziroma alternativni lokaciji. Javnih sanitarij na območju ni, na kar so opozorili številni udeleženci. Pivovarna Union bi lahko s ponudbo javnega programa povežala Šiško s centrom mesta. Velika garažna hiša na območju Uniona bi veliko prispevala k rešitvi problemov mirujočega prometa na širšem območju. Opozorila s udeležencev so se nanašala tudi na urejanje dostopnosti do večjih parkirišč,



Med udeleženci so pri delu v skupinah na delavnici tekle živahne razprave.



Kaj pa menite o novih programih?

In kako bi vi uredili Staro Šiško, če ne bi bila tako zaparkirana kot je danes?

Čimveč zelenih površin. Pa urejeni trgi, tudi za mlade.

Povezava na Rožnik bi bila super.

Kostanji pri Keršiču naj se ohranijo, ob njih uredimo ploščad.

Urejanje enostavno ni mogoče! Promet je tu največji problem!

Tržnice ne damo, potrebuje le novo lokacijo.

Kakšno garažno hišo bi seveda lahko zgradili.



Utrinki z delavnice: uvodna predstavitev (zgoraj)
in delo v skupinah

kakršno je v Tivoliju. Po mnenju nekaterih bi morali ločiti križišči za uvoz in izvoz.

Značaj objektov ob Celovski cesti naj se ohranja in primer-
no obnovi in poenoti fasade na celotnem območju.

Prebivalci so bili mnenja, da je potrebno na novo defi-
nirati objekte, ki soustvarjajo karakter tega dela Stare
Šiške poleg že določenih objektov kulturne dediščine.
Prebivalci so navezani na obstoječ mešani vaško-mestni
utrip območja, zato želijo le nujno potrebno nadgradnjo in
dopolnitev programov, z ohranjenim značajem Stare Šiške
in spodbujanjem urbane pestrosti.

Problema neenotne in neusklajene ulične podobe ne bi
želeli reševati z usklajevanjem gabaritov objektov (z ru-
šenjem nekaterih obstoječih objektov in z gradnjo novih),
temveč z ureditvijo drevoreda.

Izpostavljene tematike

Po skupni debati povzetkov dela vseh skupin, je mogoče
kot prevladujoče izpostaviti naslednje tematike:

Ureditev prometa

Celovška cesta je eden od mnogih členov kompleksne me-
stne mreže transporta, ki jo bo potrebno sistemsko urejati
na čim bolj celovit in trajnosten način. Delavnica je služila
kot vpogled v želje in potrebe uporabnikov, kar bi v proce-
su systemskega urejanja lahko pomenilo dragocen podatek
in pobudo od spodaj navzgor.

Veliko poti, ki jih tako lokalni prebivalci kot tudi tranzitni
potniki opravijo z osebnim vozilom, bi lahko zamenjali z
dobrim planiranjem kvalitetnih pešpoti, kolesarskih in
javno-prevoznih povezav in tako omogočili uporabnikom
izbiro. Obstoječi mestni transportni sistemi, ki bazirajo na
naraščajoči rabi osebnega avtomobila, niso le konstantni
vir emisij toplogrednih plinov v ozračje, temveč tudi znak
avtomobilističnega urbanizma, ki prispeva k zmanjševa-

nju fizične aktivnosti mestnih migrantov, k povečevanju
stresnih situacij vseh udeležencev v prometu in posledično
višanja zdravstvenih tveganj prebivalcev in mestnih upo-
rabnikov (Low, Gleeson, Green, Radović; 2005).

Mnenja udeležencev delavnice lahko strnemo v naslednje
ukrepe: (1) potrebno je dati prednost pešcem; (2) nujno
je potrebna ureditev režima parkiranja, tudi z ureditvijo
novih parkirnih hiš pred vstopom v obravnavano območje
Celovške ceste (predlagana lokacija za slaščičarno Jagoda
in na območju Uniona); (3) potrebno je spodbujanje upora-
be javnih prevoznih sredstev; (4) hitrost je na obravnavanem
odseku Celovške ceste potrebno omejiti na 50 km/h;
(5) urediti je treba nova križišča; (6) večina udeležencev
delavnice se je zavzela za ohranitev štiripasovne Celovške
ceste na obravnavanem odseku (v primeru načrtovane ši-
ritve zahtevajo jasne odgovore na vprašanja kdaj bo prišlo
do širitve, kakšen bo značaj in profil nove ceste, kakšne
so pravice in možnosti lastnikov zemljišč in kakšne bodo
začasne ureditve prostora); (7) ločitev izvoza in uvoza
na parkirišče Tivoli na dve ločeni križišči in (8) ponoven
razmislek o vzrokih in alternativnih načinih odpravljanja
problemov, ki so bili povod za postavitev količkov vzdolž
pločnika na zahodni strani Celovške ceste.

Programske dopolnitve

Mnenja udeležencev delavnice glede programskih dopol-
nitev lahko strnemo v naslednje ukrepe: (1) ohranjanje in
nadgradnja obstoječe raznolikosti prostora (manjkajoče
trgovine, tržnica); (2) varovanje in obnova objektov kul-
turne dediščine in ostalih objektov s posebno vrednostjo
za lokalno identiteto prostora; (3) ureditev lokalne tržni-
ce na območju predvidenega OPPN med Gasilsko in ulico
Milana Majcna; (4) organizacijačasne tržnice z zaporo
za promet na območju ulice Milana Majcna (na primer 1
x tedensko); (5) ureditev otroškega igrišča za prvo linijo
objektov ob Celovski, na primer na križišču Gubčeve in
Lepodvorske; (6) ureditev počivališč ob Celovski; (7) za-
polnjevanje praznih objektov in prostorov z javnim progra-

mom; (8) umestitev lokalnih trgovin s potrebščinami kot so tehnični, gospodinjski in drugi pripomočki.

Odprti javni prostori in zelene površine

Mnenja udeležencev delavnice glede javnega odprtega prostora lahko strnemo v naslednje ukrepe: (1) ureditev urejenih odprtih prostorov in urbane opreme (trgi, žepni parki, počivališča, igrišča); (2) ohranjanje kostanjev in drugih večjih dreves ob Celovski; (3) ureditev drevoreda na tivolski strani pod pogojem, da se ohrani štiripasovnica, ki bi imela rumeni pas za javni promet in ožji pas za promet osebnih vozil; (4) ureditev lokalnega odprtega centra - ploščadi ob Celovski cesti, med Žibertovo in Lepodvorskou ulico. V primeru realizacije že sprejetega OPPN za območje Fructala je potrebno poenotenje ploščadi z odprtim prostorom med Lepodvorskou in Frankopansko.

Na podlagi izhodišč, ki jih je postavilo društvo DUO, rezultatov prostorskih analiz in tematik, ki so jih prebivalci izpostavili v okviru delavnice, so bile izluščene ključne problematike obravnavanega prostora. V nadaljevanju so predstavljene možne začasne rešitve ključnih problemov v obliki predlaganih ukrepov s preprostimi idejnimi shemami, primeri iz referenčne literature ter simboličnimi prikazi idej s pomočjo fotomontaž.

Med delom v skupinah so udeleženci na pripravljeno kartografsko podlago zapisovali predloge in lepili pripravljene fotografije referenčnih ureditev.





Referenčni primeri urejanja prometa, prednostno za pešce, kolesarje in javni promet.

Ureditev prometa

Prometna ureditev naj določi načine prilagajanja prometnega režima za zagotavljanje kvalitetnih pogojev za pešce in kolesarje.

Obstoječ prometni režim, ki daje prednost motoriziranemu prometu in dopušča mirujoč promet na površinah, namenjenih pešcem in kolesarjem, se lahko sanira že z manjšimi ukrepi in posegi v javni prostor. Kljub temu je celovit pristop k urejanju prometa nujno potreben. Pogosto se namreč izkaže, da posamezne delne ureditve, ki rešijo posamezni problem, v nadaljevanju povzročijo nove probleme. Tako na primer klički med cesto in pločnikom onemogočajo parkiranje avtomobilov na peščevih ali kolesarjevih površinah, hkrati pa predstavljajo fizično oviro in nevarnost na kolesarski stezi ali pločniku. Ustrezne rešitve na podlagi celostnega pristopa bi lahko zato na primer vključevale vmesni zeleni pas ali pas bočnega parkiranja in drugačno oblikovanje robnikov. Enako lahko zmanjšanje omejitve hitrosti na posameznem odseku ceste in prilagoditev intervala nekaterih prehodov za pešce (daljša zelena luč za nemotoriziran promet) povečata varnost pešca in kolesarja na cesti, hkrati pa povzročita prometne zastoje na območju, če ukrepi na tem odseku niso usklajeni z ukrepi in režimi na ostalih cestah v ožjem ali širšem območju mesta. Prometni zastoji pomenijo povečan hrup, več izpušnih plinov, nemirnost udeležencev v prometu in s tem ustvarjanje nevarnih srečanj, poleg vsega pa tudi slabšo kakovost bivanja. Ti in podobni delni ukrepi so zato lahko le začasne ureditve, ki udeležence motoriziranega prometa pripravijo na nadaljnje spremembe in izboljšave v prometnem režimu.

Celovit pristop k urejanju prometa je z ustreznimi konkretnimi ukrepi neposredno povezan z izboljšanjem grajenega in odprtega prostora ter s povečanjem socialnih interakcij

med prebivalci območja. Tako na primer širše površine za pešce oziroma posamezne večje razširitve površin za pešce omogočajo, da se ljudje na območju tudi zadržujejo in ne le prehajajo skozi prostor. Ko se ljudje začnejo v prostoru zadrževati, pa postane zanje pomembno, da so v prostoru tudi vsebine in programi, ki to njihovo dejavnost podpirajo: parkovne ureditve, javni program v pritličju objektov, ureditve za posedanje ipd. Prostor bo za pešca in kolesarja toliko bolj prijeten, udoben in uporaben, če motoriziranega prometa v območju ne bosta zaznavala oziroma ga bosta zaznavala kot enakovrednega ali podrejenega sebi. S tega vidika so pomembni ulični profili, stik ceste s površinami za pešca in kolesarja ipd.

Trajnostni princip urejanja cest daje poudarek trem področjem (Low, Gleeson, Green, Radović; 2005): a) ureditev prometnih površin za pešce in kolesarje vsaj enakovredno motornemu prometu; b) zmanjševanje odvajanja meteorne vode z zadrževanjem deževnice na temu primerno oblikovanih površinskih zadrževalnikih; ter c) ureditev tako uporabnih (parkovne ureditve) kot pasivnih (drevoredi in zelenice) zelenih površin ob prometnem telesu.

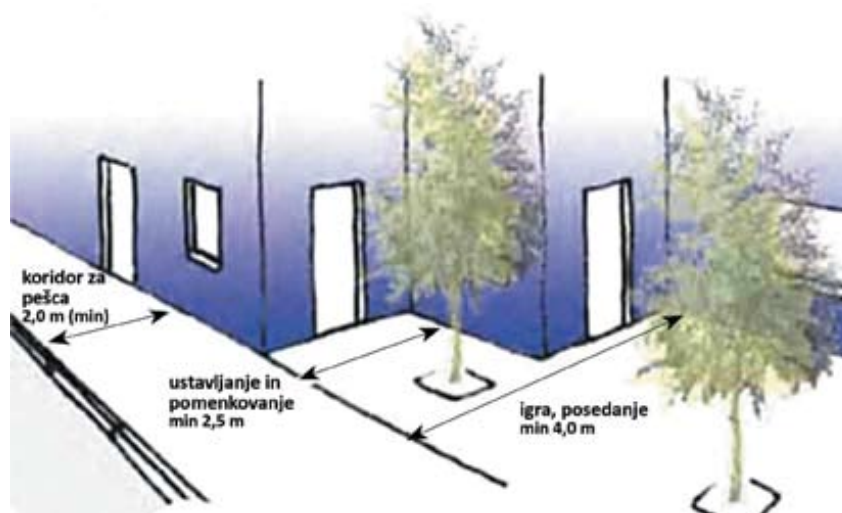
Značilnosti obstoječe ureditve Celovške na obravnavanem odseku so slaba vzdolžna in prečna prehodnost; nevarni in neprimerni odseki površin, namenjenih pešcem in kolesarjem ob cesti; nevarna križanja pešcev, kolesarjev in motornega prometa v križiščih; prevlada motoriziranega prometa, ki mu je podrejena celotna prometna ureditev, kar siromaši urbani prostor ob vpadnici; prometni zastoji in polna zasedenost prostora s parkiranimi avtomobili ob večjih dogodkih v Hali Tivoli zaradi neustreznega prometnega režima in ureditev.

Predlagane spremembe obstoječega stanja z namenom umirjanja prometa, ki so neposredno povezani z nadaljnjimi ukrepi v urejanju odprtega in grajenega prostora, vse z namenom povečanja varnosti nemotoriziranih udeležencev prometa ter povečanja kakovosti urbanega prostora v ožjem in širšem območju Celovške, so: razširitev peščevega koridorja in odstranitev vseh ovir; podaljšanje intervalov zelene luči za pešce in kolesarje; prednostni prečni semaforji za pešce in kolesarje; jasno označeni in upočasnjeni prehodi za pešce; ureditev stika Celovške ceste s prečnimi ulicami (podaljšanje tlakovanja stranskih ulic do glavne ceste), oblikovanje križišč z različnimi načini tlakovanja, kar udeležence motoriziranega prometa opozarja na prisotnost pešcev kolesarjev in drugih ter prilagoditev načina vožnje na odseku; preoblikovanje križišč (ostrejša zavijalne krivulje in dvignjena križišča, ki zmanjšujejo hitrost motoriziranega prometa); zmanjšanje največje dovoljene hitrosti na 50 km/h; ureditev stika med površinami motoriziranega in nemotoriziranega prometa (zeleni pasovi, drevored, bočno parkiranje ipd.); bočno parkiranje ob Celovski cesti z ustreznim parkirnim režimom (daljša in krajša parkiranja); vzpostavitev ustreznega prometnega režima v času prireditev v Hali Tivoli s P+R shuttle avtobusom.

V primeru širitve Celovške ceste je zahtevana optimizacija trase cestnega koridorja, tako da bo potrebna rušitev le manjšega števila hiš. Na ravni mestne prometne mreže bo potreben tudi razmislek o tovrnem prometu, ki poteka skozi mesto ter o njegovi postopni izločitvi oziroma omejitvi.

Udeleženci delavnice so izrazili nezadovoljstvo z obstoječo ureditvijo Celovške; pogrešajo drevored, ločen pas za javni promet (vendar ne na račun širitve ceste) in zmanjševanje hitrosti vožnje.

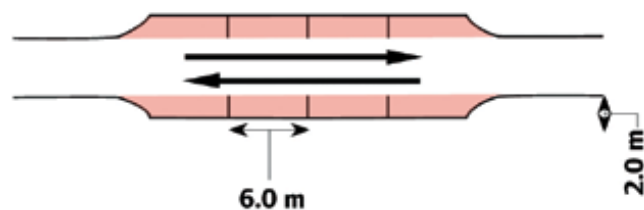
V nadaljevanju sta prikazani dve različici predlaganih tipskih prereзов Celovške ceste na različnih odsekih, odvisno od širine in programa ob cesti.



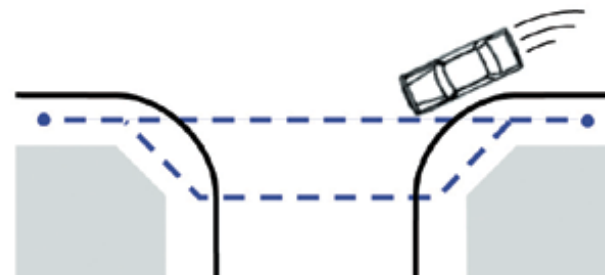
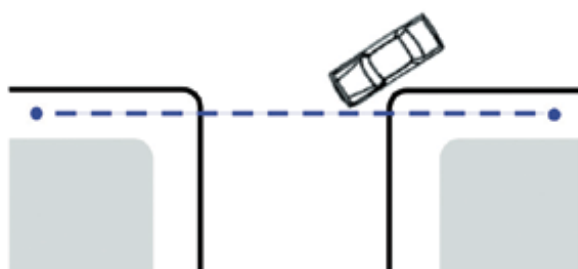
Primer dvignjenega prehoda za pešce in oblikovanja križišča z različnimi načini tlakovanja.

Površine za pešce lahko omogočajo različne dejavnosti (sprehajanje, ustavljanje, druženje, posedanje, igre ipd.), kar je med drugim odvisno od širine koridorja in posameznih razširitev (vir: Manual for streets, 2007).

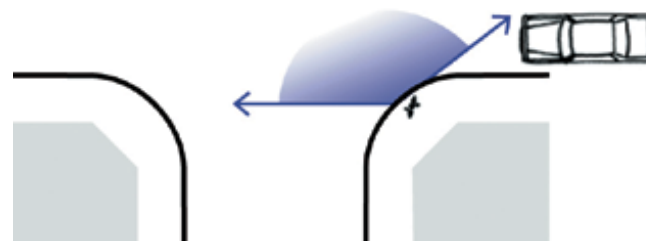
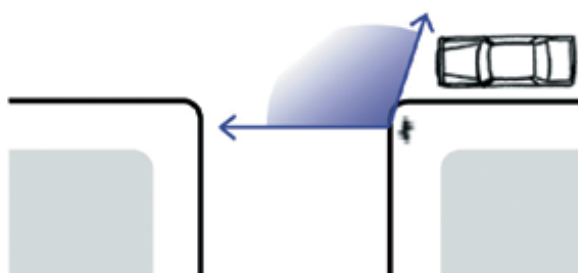
Bočno parkiranje kot primer umirjanja prometa na cesti (vir: Manual for streets, 2007).



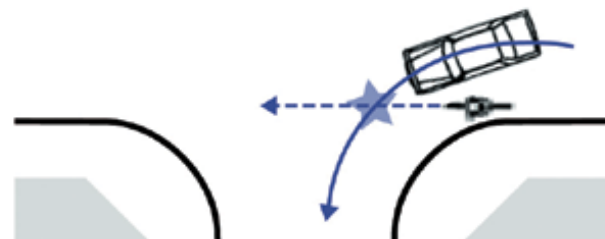
Primer manjše in večje zavijalne krivulje v križišču – stik pešca in avtomobila. V primeru majhne zavijalne krivulje je hitrost avtomobila manjša, pešec pa lahko ohrani svojo smer potovanja. Pri večji zavijalni krivulji je pri ohranjeni smeri potovanja razdalja prečkanja ceste za pešca daljša, avtomobili pa imajo večjo hitrost. Zaradi varnosti pešec zmanjša svojo razdaljo prečkanja, kar pa pomeni spremembo smeri potovanja (vir: Manual for streets, 2007).

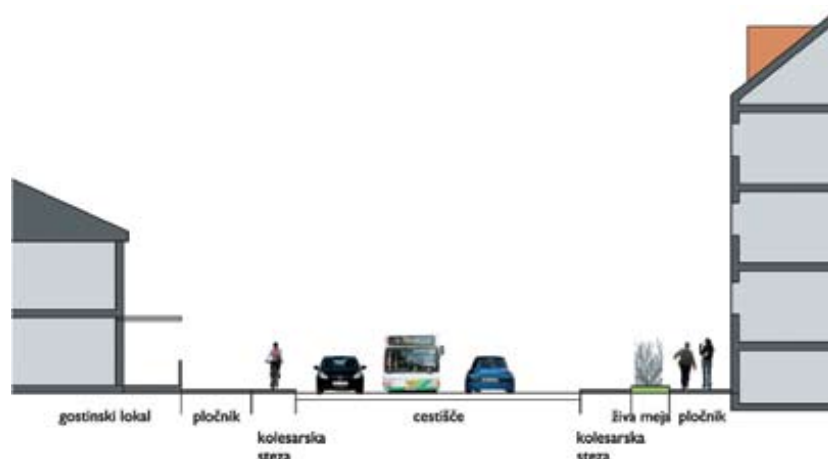


Primer manjše in večje zavijalne krivulje v križišču – stik pešca in avtomobila. V primeru majhne zavijalne krivulje lahko pešec uveljavi prednost pred avtomobilom, ker ima le-ta manjšo hitrost zavijanja. Prav tako je njegov kot obračanja in preverjanja zavijajočih avtomobilov manjši. Pri večji zavijalni krivulji pešec ne more uveljaviti prednosti pred avtomobilom, ker ima ta večjo hitrost zavijanja, njegov kot obračanja in preverjanja zavijajočih avtomobilov pa je izrazito večji. (vir: Manual for streets, 2007)

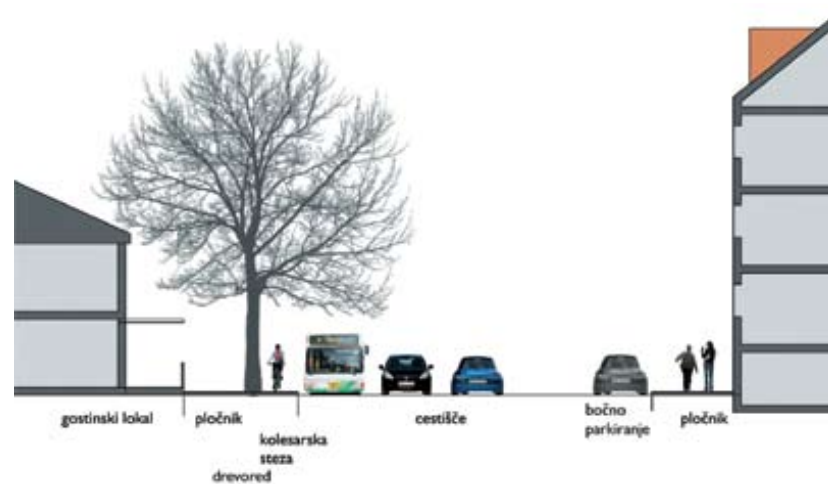


Primer manjše in večje zavijalne krivulje v križišču – stik kolesarja in avtomobila. V primeru majhne zavijalne krivulje sta hitrosti kolesarja in avtomobila ob zavijanju kompatibilni. Pri večji zavijalni krivulji imajo avtomobili večjo hitrost, nevarnost prekrivanja poti kolesarju pa je večja (vir: Manual for streets, 2007).

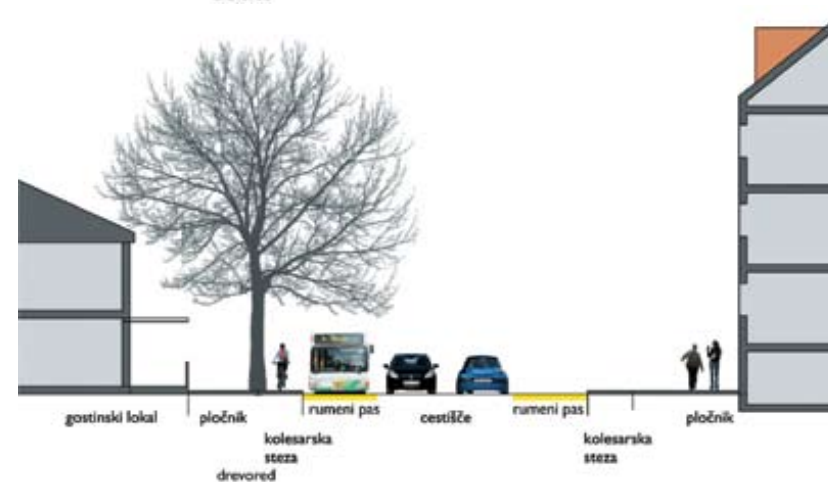




Prerez 1 – obstoječe stanje



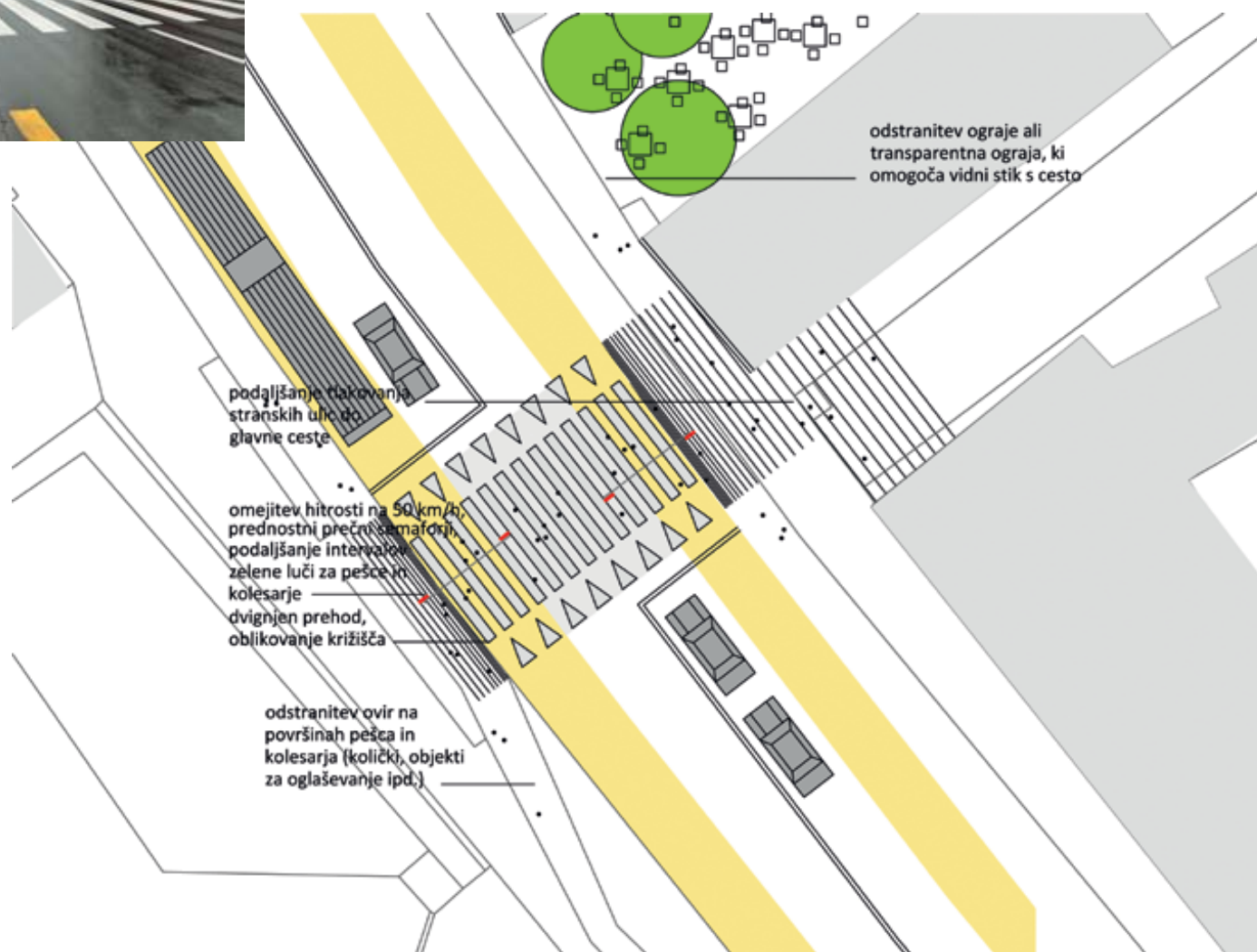
Prerez 1 – umestitev drevoreda na zahodno stran celovške; kot ločilni element med kolesarsko stezo in pločnikom ter ločeni pas za javni promet. Ukinitve grmovne okrasne vegetacije in širitev pločnika na s tem pridobljeni prostor.



Prerez 2 – umestitev drevoreda in uvedba bočnega parkiranja kot ukrepov za upočasnjevanje prometa in za varnejša območja pešaškega prometa.



Shema ureditve prehoda za pešce pri Tivoliju in fotografija stanja.
Desno - simbolični prikaz predlagane ureditve prehoda za pešce pri Tivoliju.







Shema ureditve drevoreda ob Celovski cesti in fotografija stanja.
Desno - simbolični prikaz ureditve drevoreda kot enega od ukrepov za umirjanje prometa.





Odprti javni prostori in zelene površine

Ureditev drevoreda

Na delavnici je bil izpostavljen predlog enostranskega drevoreda na zahodni strani Celovške ceste na odseku med Tivolijem in Staro cerkvijo.

Drevored je prepoznan kot pozitiven ukrep za izboljšanje Celovške ulice, saj nadgradi podobo ulice in jo poveže v enotno potezo, ustvarja kakovosten rob med motornim prometom in pešci, ter izboljšuje mikroklimo prostora in ustvarja senco za pešce. Izbor dreves je pomemben. Saditi je potrebno drevoredna drevesa, ki ne ovirajo prehodnosti in preglednosti. Dileme pri umeščanju drevoreda so povezane s prostorom v ponekod že tako utesnjenem cestnem profilu. Predlagani sta bili dve alternativni: drevored brez sprememb cestnega profila ter drevored kot del ukrepov umirjanja prometa.

Drevored brez sprememb cestnega profila
Drevored se umesti v linijo luči, tako da rešitev ohranja obstoječa razmerja med prometnimi površinami in površinami za pešce.

Drevored kot del ukrepov umirjanja prometa
Predlagana alternativa preobraža en pas Celovške v območje parkiranja. S tem se vzpostavi rob med prometnim delom in delom za pešce. Prostor pešca in kolesarja se sicer ne razširi, omogoči pa se odstranitev obstoječih ovir (količki).

Začasna ureditev lokalnega odprtega javnega prostora - ploščadi v kareju ob Celovški cesti med Žibertovo in Lepodvorsko ulico

Z različnimi začasnimi ukrepi se lahko obstoječi prostor, ki služi predvsem parkiranju osebnih vozil, spremeni v dostopno in urejeno območje, kjer se lahko zadržujejo prebivalci različnih starostnih skupin in interesnih skupnosti. Zagotavljanje rednega vzdrževanja je v primeru

takšne ureditve neizogibna dolžnost. Nabor predlaganih ukrepov je predstavljen v obliki preproste idejne sheme ter ilustriran s pomočjo fotomontaže.

Predlaga se premik parkirnih površin na pas ob Celovški cesti, z vmesnim pasom za izstopajoče šoferje (dodatni varnostni ukrep za kolesarje). Vmesni pas služi tudi kot prostor za ureditev drevoreda ter za manevrski prostor izstopajočih iz vozil. V opuščenih lokalih in paviljonih se predlaga uvedba javnega programa v korist širše lokalne skupnosti vseh starosti (čitalnica/knjižnica, center za mlade, center za okoljsko ozaveščanje, neprofitna izposoja koles ipd). Uredijo se tudi manjši kotički za sedenje in počitek na prostem. Izboljšanje prehodnosti na ploščadi se doseže s popolno ukinitvijo mirujočega prometa in odstranitvijo betonskih ovir.

Ureditev žepnega parka pod Tivolijem

Na območjih odprtih cezur, ki se od Celovške ceste zadržajo proti parku Tivoli in se trenutno uporabljajo kot začasna parkirišča ali le kot neurejene sive cone, je možno urediti žepne parke, počivališča, območja z elementi za igro in druga. Predlagana je ureditev enega od »žepov« na zahodni strani Celovške. Ureditev vključuje klopi, pitnik, dvignjeno razgledišče s pogledom proti šišenski strani ter povezavo z obstoječo potjo po robu Tivolija.



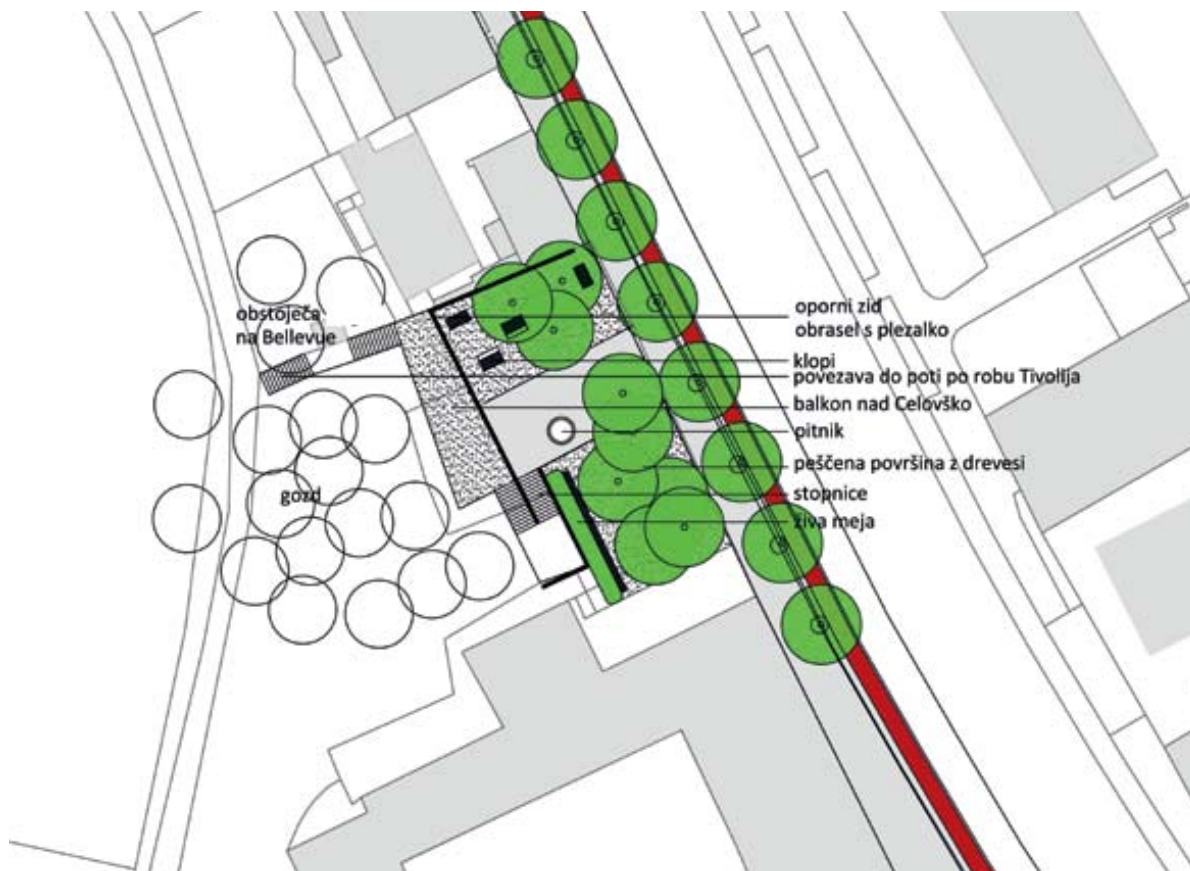
Neurejen in zaprt prehod med objekti je bil v sodelovanju z lokalno skupnostjo urejen v skupni žepni park, namenjen srečanjem, predstavitvam, igri, delu na prostem, povezanem z vrtnarjenjem in pripravo hrane. Projekt je bil načrtovan, izveden in je vzdrževan s strani lokalnih uporabnikov. Socialni potencial soseske je bil tako aktiviran pred, med in po izvedbi projekta le 56stblaise, izvedenega v Parizu. Avtorji projekta so Urban Tactics. Zgoraj levo: stanje pred izvedbo, zgoraj desno in obe fotografiji v sredini: stanje po izvedbi projekta.
<http://www.urbantactics.org/home.html>



Levo - ureditev javnega prometa in prometa za pešce in kolesarje omogoča učinkovitejše urejanje vegetacije v javnem prostoru (na fotografiji z zelišči urejen ulični prostor v Magdeburgu, Nemčiji).
 Desno - Ozelenjena parkirišča imajo dvojno funkcijo; so prometna in hkrati zelena območja.



Shema ureditve žepnega parka ob Celovški cesti in fotografija stanja.
Desno - simbolični prikaz predlagane ureditve.





Programske in druge dopolnitve

Oživitev slepih fasad in spodbujanje trgovskih in lokalnih mestotvornih programov

Predlagani ukrepi za oživitev slepih fasad ter spodbujanje trgovskih in lokalnih mestotvornih programov so: izdelava clostne podobe lokalov, napisov in izložb; oblikovno in višinsko poenotenje ograj, ki mejijo na Celovško cesto; odpiranje obstoječih javnih programov proti ulici; zagotavljanje vizualnega stika med ulico in programom v pritličnih nivojih objektov; spodbude za vitalne programe – mladinski center, starejši občani.

Oživljanje lokalnega programa z organizacijo tržnic in dogodkov na ulicah

Prebivalci Šiške si želijo obdržati tržnico, vendar tudi sami ugotavljajo, da je obstoječa lokacija postala v zadnjih letih za ta program neprimerna, saj prostor vse bolj sameva. V okviru delavnice je bila predlagana nova možna lokacija in sicer v okviru še ohranjenega starega vaškega jedra Šiške ob ulici Milana Majcna nasproti Stare cerkve. S prenovo tega območja bi v centru Stare Šiške pridobili nov urejen odprti prostor, obogaten z novim programom. V sklopu ureditve bi prenovili fasade objektov in izvedli pretlakovanje ulice, s čimer bi prišla bolj do izraza obstoječa kulturna dediščina. Promet bi omejili na minimum, prednost bi imeli pešci in kolesarji.

Za program tržnice se kažeta dve možni rešitvi. Ena je revitalizacija tržnice na obstoječi lokaciji, kjer bi bilo potrebno z novim programom aktivirati del Celovške neposredno ob območju tržnice in tako omogočiti bolj udoben in prijeten dostop. Tržnico bi kazalo odpreti tudi proti Drenikovi cesti, s čimer bi se bolje vključila v prostor in bila dostopna večjemu številu uporabnikov. Druga rešitev se je oblikovala v okviru delavnice, kjer je bila za ureditev tržnice predlagana nova lokacija na območju ohranjenega starega vaškega jedra med ulicama Milana Majcna in Gasilsko. Del območja, vključno z

aktiviranjem pritličij obstoječih hiš, se nameni stalnemu tržničnemu programu, v preostalem prostoru pa se tedensko organizirajo posebne tematske tržnice ali druge prireditve. Pritličja hiš naj se nameni javnemu programu (lokali, trgovine, storitve), s tem se poveča privlačnost območja za obiskovalce.



Po preureditvi starega in zapuščenega poslovnega središča Salbke v vzhodni Nemčiji v javno lokalno knjižnico na prostem, so lokalni prebivalci na preurejenem trgu spremenili prostor v živahno lokalno središče. Območje, obdano s praznimi stanovanjskimi objekti in zemljišči je bilo večkrat vandalizirano, vendar vseeno deluje v polni meri. Knjižnica je za javnost odprta 24 ur dnevno, uporabniki pa si knjige izposojajo in vračajo (ali ne) brez nadzora. Maketo ureditve so KARO in Architektur+Netzwerk arhitekti s sodelavci in lokalnimi prebivalci postavili kar iz rabljenih zabojčkov za pivo in to v merilu 1 : 1. Levo: stanje pred izvedbo, v sredini in desno: stanje po izvedbi projekta".

<http://www.publicspace.org/en/prize>



Malo potrošniških aktivnosti in vase zaprti objekti v okolici trga Grotekerkplein so območju dajali pečat zapuščenega prostora. Na pobudo ne-komercialne privatne organizacije so na edinem nepozidanem robu trga uredili manjši paviljon – gledališče. Paviljon daje območju pečat aktivnega središča s pestrim programom. Avtorji: Atelier Kempe Thill. Levo: stanje pred izvedbo, v sredini in desno: stanje po izvedbi projekta.

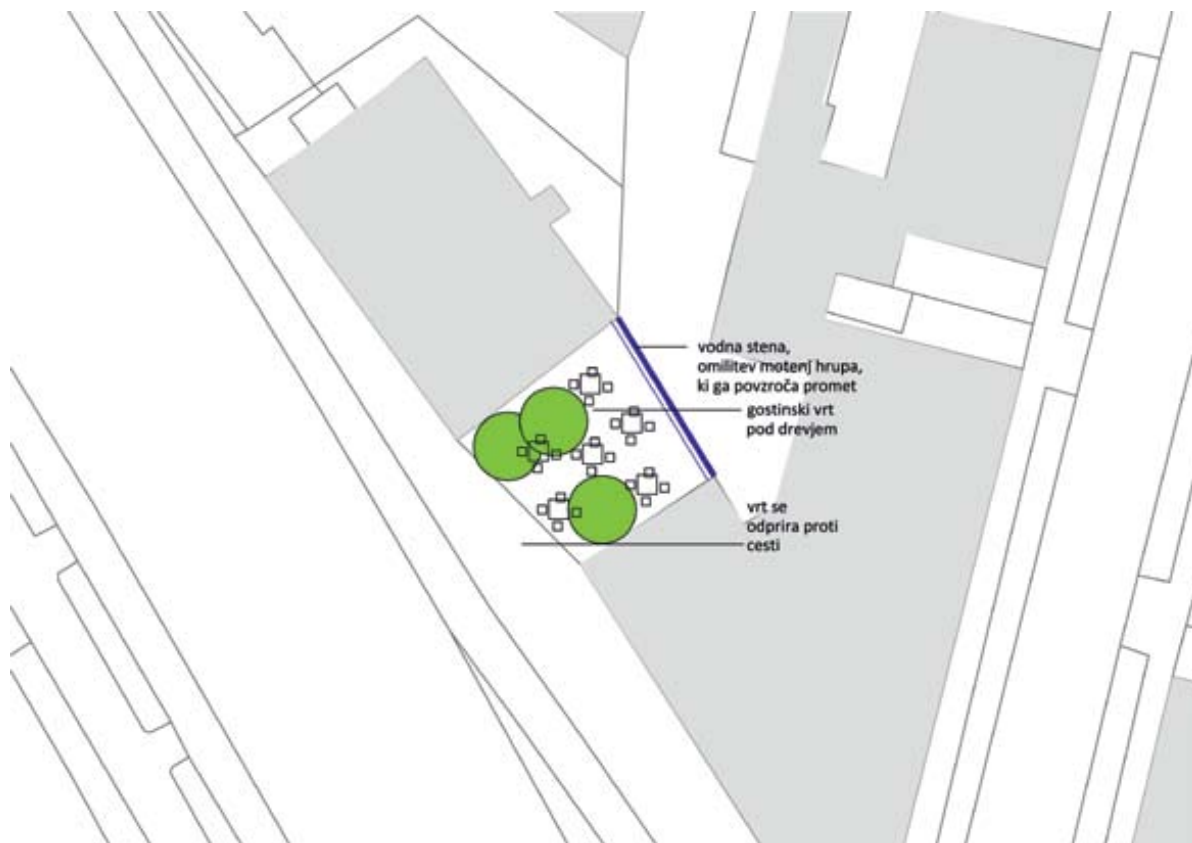
<http://www.publicspace.org/en>



Javni prostor zaživi z urejanjem prvin, ki omogočajo zadrževanje v prostoru (levo: šahovnica na prostem, v sredini: ulična igrala ob cesti, desno: pitnik in rozarij v žepnem parku).



Shema prikazuje predlog oživitve mrtvega kota ob izteku Aljaževe ulice v Celovško cesto in fotografija stanja. Desno - simbolični prikaz predlagane ureditve.





Thornton's

Carmine



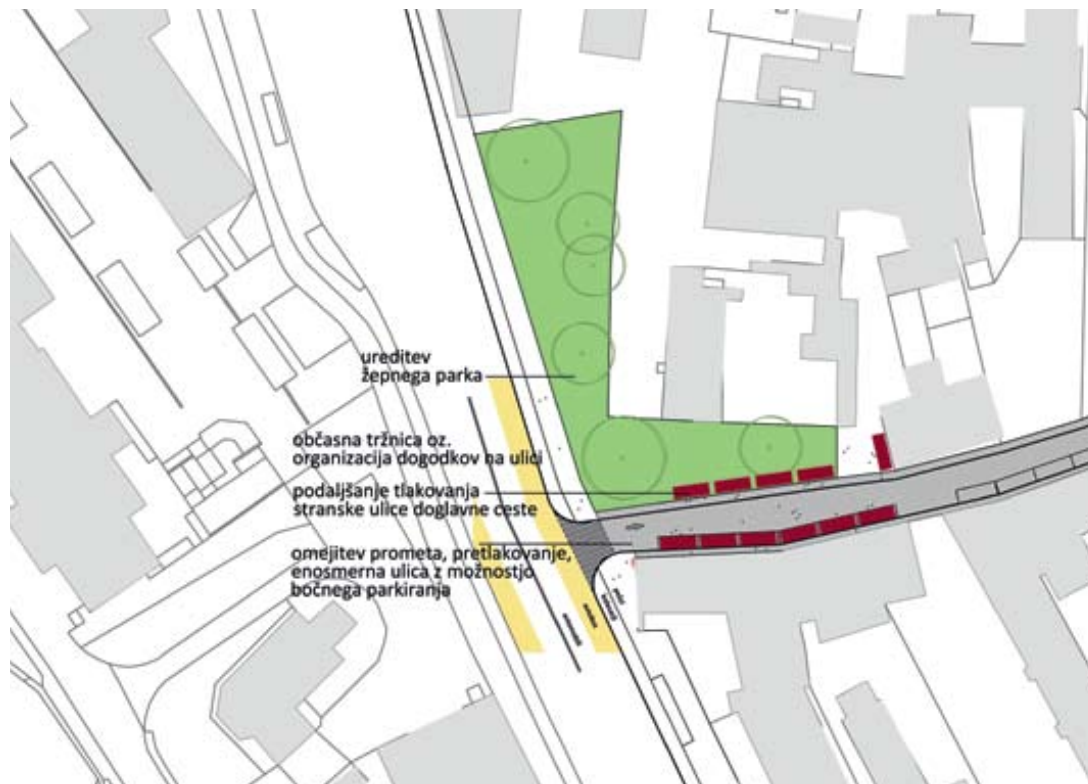
Shema ureditve odprtega dvorišča pri Keršiču, na križišču med Frankopansko ulico in Celovško cesto in fotografija stanja.
Desno - simbolični prikaz ureditve dvorišča brez ograje.







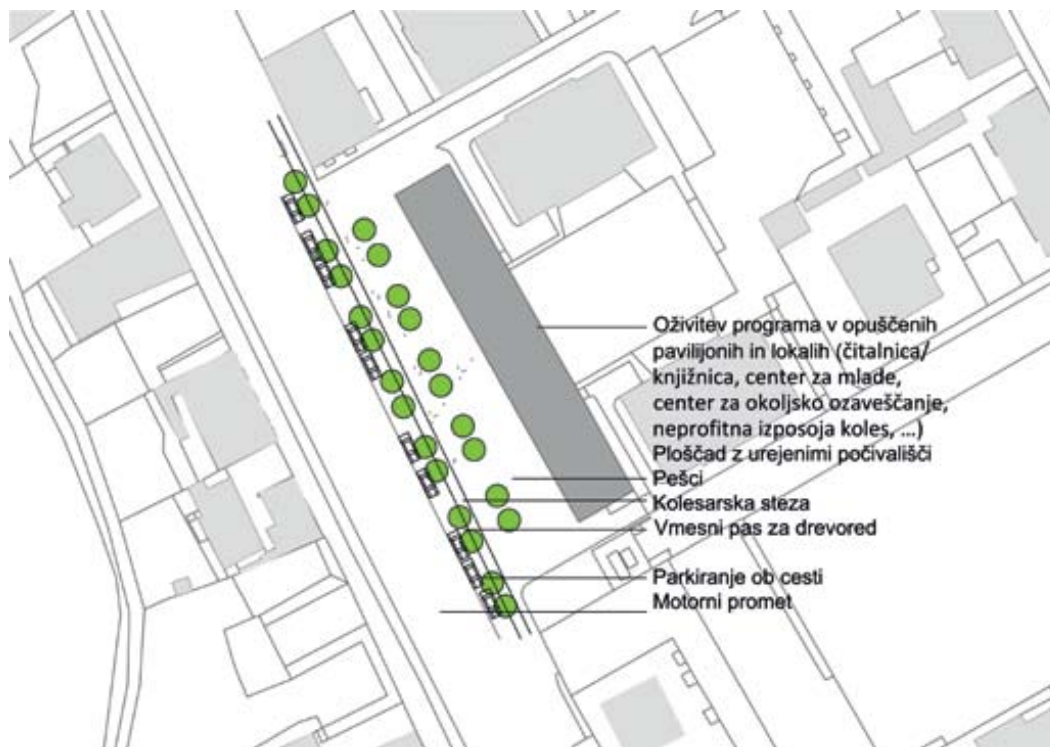
Shema ureditve občasne tržnice na območju ohranjenega starega vaškega jedra med ulicama Milana Majcna in Gasilsko in fotografija stanja.
Desno - simbolični prikaz ureditve.







Ploščad pred stolpnica, shema ureditve ploščadi z novim programom v paviljonih in obstoječe stanje.
Desno – simbolični prikaz predlagane ureditve s pomočjo fotomontaže.





Pričujoči predlogi za ureditev Celovške ceste, predstavljeni z idejnimi shemami možnih rešitev ključnih problemov, primeri iz referenčne literature ter prikazi idej s pomočjo fotomontaž, predstavljajo razmeroma hitro uresničljivo možnost izboljšanja uličnega prostora in prometnih razmer na Celovski cesti. Rešitve vključujejo sodobna spoznanja trajnostnega urejanja mest, kot so na primer urejanje prometa s pomočjo spodbujanja javnega potniškega prometa, kolesarjenja in pešačenja, ob hkratnem izboljšanju kakovosti življenjskega prostora za prebivalce Šiške.

Vsaj tako pomemben kot same rešitve pa je tudi način njihovega oblikovanja. Do njih je pripeljalo sodelovanje med prostorskimi načrtovalci in lokalnimi akterji v Spodnji Šiški. Predlogi so bili pripravljeni na podlagi sklepov dobro obiskane delavnice v januarju 2010, na kateri so se številnim lokalnim prebivalcem pridružili tudi nekateri predstavniki institucij, med drugim Oddelka za urejanje prostora Mestne občine Ljubljana in Policijske postaje Šiška. Društvo za urbano okolje, ki je predlagalo temo delavnice, je preko neposrednih sestankov z izvajalci in večkratnimi pripombami na delovno gradivo sodelovalo v vseh fazah priprave predlogov.

Gre tudi za enega prvih primerov načrtovanja mesta »od spodaj« pri nas, pri katerem razvojno pobudo od javnih akterjev in zasebnih investitorjev prevzemajo lokalni prebivalci in organizirane lokalne pobude. Predlogi tako niso le prikaz pogleda lokalnih prebivalcev na razvoj Celovške ceste, ampak ustvarjajo pogoje za primer dobre prakse na področju urejanja prostora v Ljubljani.

ČELIK, M. 2007. Partnerstva za prenovu: priprava postopka organiziranja in vodenja urbane regeneracije na pilotnem primeru MOL. MOL, Oddelek za Okolje in prostor.

ÖGUT: AN INITIATIVE OF THE AUSTRIAN MINISTRY OF THE ENVIRONMENT. Participation & Sustainable Development in Europe.

<http://www.partizipation.at/methods.html>
(Februar 2010).

DEPARTMENT FOR TRANSPORT. 2007. Manual for Streets. Thomas Telford Publishing. London.

PIŠEK, B. 2009. Problemska delavnica Mreže za prostor. DUO: Društvo za urbano okolje - Odbor za lepšo Staro Šiško.

ROGER EVANS ASSOCIATES. 2007. Delivering Quality Places; Urban Design Compendium 2. English Partnerships; The Housing Corporation.

LOW, N.; GLEESON, B.; GREEN, R. IN RADOVIĆ, D. 2005. The Green City: Sustainable Homes, Sustainable Suburbs. UNSW Press, Routledge

NELSON, A.; SCHOLAR, V. 2007. Livable Copenhagen: The Design of a Bicycle City. Centre for Public Space Research, Copenhagen AND University of Seattle, Washington

Publikacija je nastala na podlagi študije, ki so jo avtorji izdelali na pobudo Društva za urbano okolje – Odbora za lepšo Staro Šiško, Frankopanska 27, SI-1000 Ljubljana (www.stara-siska.si), v okviru projekta »Mreža za prostor«. Avtorji se članom društva zahvaljujejo za aktivno sodelovanje pri pripravi študije, predvsem za sodelovanje na delavnici ter pripombe na delovne različice študije.

Uporabljena kartografska podloga, pridobljena za potrebe študije: Kataster, marec 2009

